Ազգ
Azg
armenian daily
6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1998 ՈՒՐԲԱԹ # 207 (1711)

Թուրքիան Մոսկվայից պահանջում է մերժել Դումայի բանաձեւը եւ հանձնել Օջալանին

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ - ԻՐԱՆԻ ՁԱՅՆ: PKK-ի առաջնորդ Օջալանին քաղաքական ապաստան տալու մասին ՌԴ Պետդումայի ընդունած բանաձեւի առնչությամբ Թուրքիայի արտգործնախարարություն է հրավիրվել Անկարայում Ռուսաստանի դեսպանը, որին հանձնվել է բողոքի նոտա ու բացատրություն է պահանջվել: Դրանից հետո դեսպանը լրագրողներին հայտարարել է, թե ինքն անձամբ դատապարտում է այդ բանաձեւը: Թուրքիան Ռուսաստանի կառավարությունից պահանջել է մերժել այդ բանաձեւը ու հանձնել Մոսկվայի մերձակայքում թաքնվող Օջալանին: PKK-ի ղեկավարի հետ կապված հարցը քննարկելու նպատակով նոյեմբերի 5-ին Անկարա է ժամանել Ռուսաստանի փոխարտգործնախարար Ալեքսանդր Ավդեեւը: Նույն օրը Թուրքիայի վարչապետ Յըլմազը հայտնել է, թե ինքը հավատում է Օջալանին ապաստան չտալու Ռուսաստանի կառավարության խոստումներին:

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Նոյեմբերի 10-ին ԼՂՀ հիմնախնդրում որոշակի պարզեցումներ կլինեն

Հավաստացած է ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանը

ԱՐԱՔՍ ՍԱՓԱՐՅԱՆ

Երեկ ժամը 19-ի սահմաններում ՀՀ արտգործնախարարությունում նախարար Օսկանյանն ու ՌԴ ԱԳ փոխնախարար Վասիլի Սրեդինը փոխանակեցին բարեկամության, համագործակցության, փոխօգնության մասին պայմանագրի վավերագրերը: Երկկողմ շնորհավորանքի եւ ողջույնի խոսքեր հնչեցին: Նախարար Օսկանյանն ընդգծեց, որ ՀՀ եւ ՌԴ հարաբերությունների հիմնաքարերը բավականին ամուր էին եւ մասնավորապես սույն վավերագրի փոխանակումով առավել պաշտոնական բնույթ ստացան: Իր հերթին ՌԴ փոխնախարարը, որն այս պաշտոնում նոր է նշանակվել եւ ՌԴ նախագահի հանձնարարականով առաջին առաքելությունն է կատարում Հայաստանում, արձանագրեց, որ պայմանագիրը ներառում է համագործակցության գրեթե բոլոր ոլորտներն անխտիր:

Այնուհետեւ, որոշ դադարից հետո պրն Օսկանյանը պատասխանեց լրագրողներին հետաքրքրող հարցերին, որոնք մասնավորապես առնչվում էին Մերձավոր Արեւելքում կատարած իր այցելություններին: Նախարարը կրկին անդրադարձավ նոյեմբերի 3-ին Ստամբուլում կայացած միջխորհրդարանական լսումներին, որին հրավիրվել էին ԼՂՀ-ի, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի ներկայացուցիչները: Հիշեցնենք, որ նախատեսված հանդիպումը չկայացավ ադրբեջանական կողմի բացակայության պատճառով եւ օրակարգից հանվեց: Երկրորդ նախատեսված հանդիպումն առնչվում էր Հայաստանի եւ Ադրբեջանի անդամակցությանը Եվրախորհրդին: Եվրախորհրդի նախարարների խորհրդի հանդիպումը կայանում է տարին երկու անգամ եւ սույն հանդիպումը համընկավ նոյեմբերի 3-ի վերոհիշյալ հանդիպմանը:

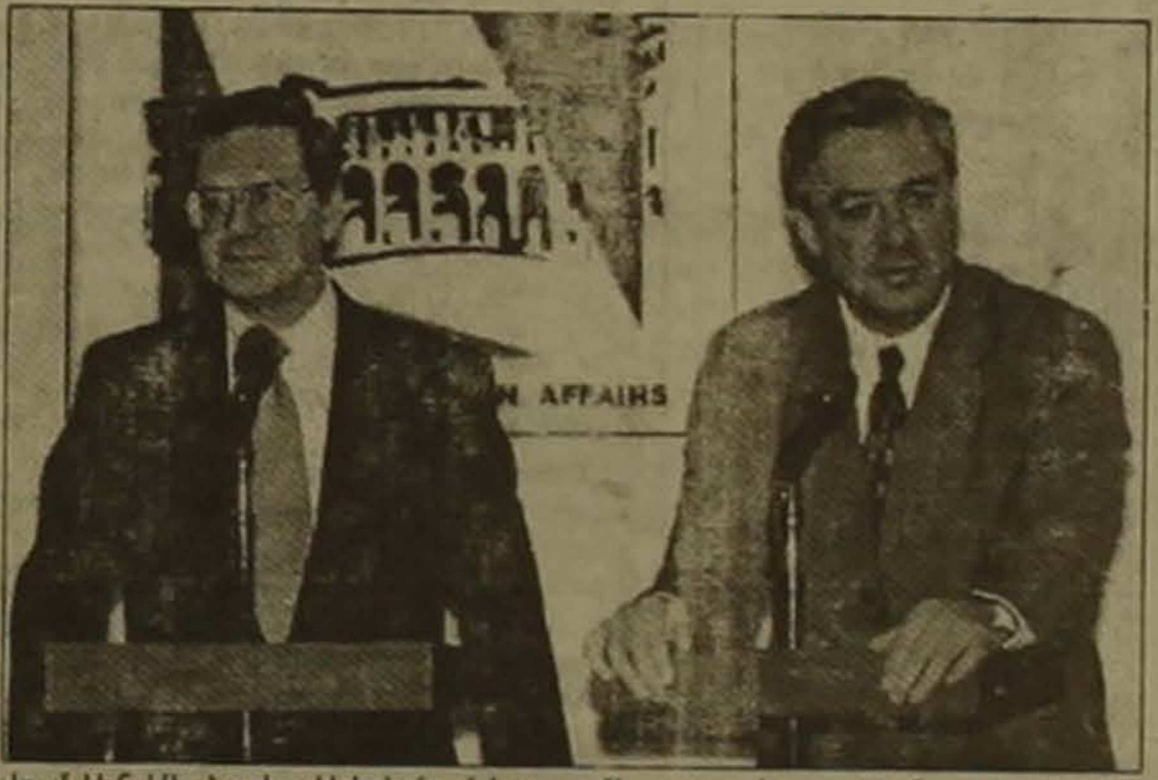

Պրն Օսկանյանն ընդգծեց, որ միջխորհրդարանական համաժողովի քաղաքական կոմիտեի քննարկումներ են անցկացվել եւ որոշվել է, որ ապագայում կարելի է թույլ տալ Ղարաբաղի եւ ադրբեջանական համայնքի մասնակցությունը վերոհիշյալ հանդիպմանը, բայց որպես Ադրբեջանի կազմում ներկայացուցիչներ, ոչ թե առանձին կողմ: Նախատեսված հանդիպումը կայանալու է դեկտեմբերի 16-ին Փարիզում, որի հրավերն արդեն ԼՂՀ-ն եւ Ադրբեջանը ստացել են: Ըստ Օսկանյանի, հստակորեն ասվում է, որ հանդիպմանը կմասնակցեն Հայաստանի եւ Ադրբեջանի խորհրդարանների եւ ԼՂՀ-ի ներկայացուցիչները: Ինչպես նաեւ Ադրբեջանի կազմում հրավիրվում են ԼՂ-ի ադրբեջանական համայնքի ներկայացուցիչները: Նախարարի կարծիքով սա փոխզիջումային տարբերակ է, ինչ-որ չափով ընդունելի եւ հույս հայտնեց, որ Ադրբեջանն այս ձեւակերպմանը կհամաձայնի եւ լսումները տեղի կունենան:

Տես ▸ էջ 8

Ալիեւը համագործակցել է հայերի հետ

Այս եւ բազմաթիվ այլ հանցանքներ բարդեց նախկին վարչապետ Հուսեյնովը Ադրբեջանի նախագահի գլխին

ԲԱՔՈՒ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: «Հեյդար Ալիեւը համագործակցել է հայկական զինված ուժերի հետ»: Այսպիսի սենսացիոն հայտարարությամբ նոյեմբերի 4-ին հանդես է եկել Ադրբեջանի նախկին վարչապետ Սուրեթ Հուսեյնովը: Հիշեցնենք, որ նրա դատավարությունն արդեն մի քանի ամիս շարունակ ընթանում է Գերագույն դատարանում:

Նախկին վարչապետը հավաստել է նաեւ, որ Լեռնային Ղարաբաղի շրջակայքում գտնվող Ադրբեջանի 6 շրջաններ հայերին են հանձնվել Հեյդար Ալիեւի մեղքով: Միաժամանակ Ալիեւը շփումներ է ունեցել հայկական իշխանությունների հետ եւ սրել է իրավիճակը ռազմաճակատում, երբ իրեն պետք է եղել, հայտարարել է Հուսեյնովը: Որպես օրինակ, նա նշել է Գերանբոյի շրջանի գնդակոծումը հայերի կողմից 1994 թ. հոկտեմբերի 3-ին:

Սուրեթ Հուսեյնովը հայտնել է նաեւ, որ 1993 թ. հունիսի 13-ին Գյանջայում առանձնազրույց է ունեցել Ալիեւի հետ: Զրույցի ժամանակ Հուսեյնովը հայտարարել է, որ իր միակ նպատակը Ղարաբաղի ազատագրումն է: Ուստի, այդ նպատակին հասնելու համար նա կուզենար զբաղեցնել նախագահի կամ, ծայրահեղ դեպքում՝ վարչապետի պաշտոնը: Հեյդար Ալիեւը համաձայնել է դրան եւ Գերագույն խորհրդի նախագահի պաշտոնը զբաղեցնելու պատասխան համաձայնություն է տվել: Սակայն, հետագայում Ալիեւը խախտել այդ համաձայնությունները եւ զավթել իշխանությունը, ասել է Հուսեյնովը:

Նոյեմբերի 3-ի նիստում Սուրեթ Հուսեյնովը Ալիեւին մեղադրել էր, որ վերջինս դեռեւս 1992 թ. իրեն մղել էր Աբուլֆազ Էլչիբեյի կառավարության վերացմանը:

Հուսեյնովը մեղադրել է Ալիեւին նաեւ «Ադրբեջանի հարավում անջատականության հրահրման մեջ»: Նախկին վարչապետի խոսքերով, 1994 թ. սեպտեմբերին Միլի մեջլիսի նախկին խոսնակ Աֆիյադդին Ջալիլովի սպանությանն էլ է մեղսակից ներկայիս նախագահը:

Սուրեթ Հուսեյնովը մեղադրել է Ալիեւին նաեւ երկրի նավթի ու մյուս բնական հարստությունների վաճառքի մեջ:

Կասպյան նավթի գլխավոր երթուղու քննարկումը դեկտեմբերին

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Արեւմտյան նավթային ընկերությունները հետաձգել են կասպյան նավթի տեղափոխման գլխավոր երթուղու վերաբերյալ քննարկումը: «Ամոկո-Եվրասիա» ընկերության նախագահ Փիթմանը նոյեմբերի 5-ին լրագրողներին ասել է, թե հարցը կքննարկվի դեկտեմբերին: Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի, «Ամոկոն» առաջատարներից է արեւմտյան 12 նավթային ընկերությունների թվում, որոնք մտնում են Ադրբեջանական նավթի փոխադրման կոնսորցիումի մեջ: Սպասվում էր, որ կոնսորցիումը իր առաջարկները Ադրբեջանի կառավարությանը կներկայացնի հաջորդ շաբաթ: Դիտորդների կարծիքով, կոնսորցիումը հավանություն կտա ավելի էժան՝ Բաքու-Սուփսա տարբերակին՝ հակառակ ԱՄՆ-ի եւ Թուրքիայի ցանկության: Այս առումով, Իրանը մտադիր է նոյեմբերի 7-ին միջազգային խորհրդաժողով հրավիրել՝ Իրանի տարածքով կասպյան նավթի փոխադրման հարցով: Այդ երկօրյա համաժողովին կմասնակցեն մոտ 40 օտարերկրյա նավթային ընկերություններ:

Հայաստանում պետական արարողակարգի ծառայություն

Հանրապետության պետական արարողակարգի կանոնակարգումը եւ միասնականությունն ապահովելու նպատակով, նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը նոյեմբերի 4-ին հրամանագիր է ստորագրել «Հայաստանի Հանրապետության պետական արարողակարգի մասին»:

Հրամանագրով նախատեսվում է արտաքին գործերի նախարարության համակարգում ստեղծել պետական արարողակարգի ծառայություն, ինչպես նաեւ հաստատվում են պետական արարողակարգի հիմնադրույթները: Համաձայն հրամանագրի, ծառայության ղեկավարը նշանակվում եւ պաշտոնից ազատվում է վարչապետի կողմից:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄԼՈ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ընտրական օրենսգրքի մերձեցում

Չորեքշաբթի ազգային համաձայնության եռանդագին կոչերը ապարդյուն չանցան: Երեկ արդեն ԱԺ աշխատասենյակներում եւ նախասրահներում հեռանկարներ էին: «Երկրապահը» նախնական համաձայնություն է տալիս փոփոխելու ընտրական հանձնաժողովների կազմության սկզբունքը, ի մասնավորի՝ կառավարության ներկայացուցիչներին հատկացվող 5 տեղը կարող է զիջել: Խորհրդարանում կա 5 խմբակցություն, որը հավակնում է այս 5 տեղին: Հիշեցնենք, որ ԿԸՀ-ն, ըստ «Երկրապահի» տարբերակի, կազմվելու է 15 անդամից, որոնցից 10-ը 35 հազար եւ ավելի ստորագրություն հավաքած կուսակցություններին է հատկացվում: Բանակցային տարբերակների համաձայն՝ այդ 5 տեղերը կարող են հատկացվել ԱԺ խմբակցություններին, եւ տվյալ կուսակցություններն արդեն չեն մրցակցի մյուսների հետ 35 հազար եւ ավելի ստորագրություններ հավաքելու համար: Դրանով հնարավոր կդառնա ընտրական հանձնաժողովները դարձնել առավելագույնս ներկայացուցչական:

Համամասնական եւ մեծամասնական ընտրակարգերի հարաբերակցության խնդրում հակասություններն առավել խորքային են: «Երկրապահի» մի ստվար հատված հակված չէ զիջելու 80 համամասնական տեղից եւ ոչ մի մանդատ, սակայն առավել դիվանագետ եւ հեռատես երկրապահները կարծում են, որ հնարավոր է զիջել եւս 10 մեծամասնական մանդատ կուսակցություններին: Այսինքն՝ 70 մեծամասնական, 61 համամասնական հարաբերակցությունն է ուրվագծվում: Հատկապես եթե հաշվի առնենք, որ այս հարաբերակցության դեպքում մեկ մանդատին բաժին ընկնող ընտրողների թիվը գրեթե նույնն է, ինչ 80-51-ի պարագայում: Խորհրդարան ընտրվելու համար թե ներկայիս հարաբերակցությամբ, թե 10 մանդատի զիջման դեպքում 1 պատգամավորին պետք է ձայն տա 27-30 հազար ընտրող: «Երկրապահին» լավագույն հնարավորությունն է տրվում դառնալու ազգային համաձայնության երաշխավորը, ինչը նաեւ նշանակում է ընտրահենարանի ընդլայնում եւ նախընտրական լավ հաղթաթղթեր: Նման հնարավորություն երկրորդ անգամ չի ստեղծվի, ուստի «Երկրապահը» պետք է մտածի:

Ն. Ա.

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԽ-ն կհանդիպի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին

Առանց գերազանցելու լիազորությունները՝ խորհրդակցական ձայնով

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Մեզ տրված լիազորությունների շրջանակում ՔԽ-ն միշտ էլ իրավունք ունի խորքային վերլուծություններ կատարել եւ սկզբունքային որոշումներ ընդունել, որոնք կրելու են խորհրդակցական բնույթ, եւ մենք մեր պարտքն ենք համարում այն բոլոր հարցերում, ուր ունենք կարողություններ, անպայման գալ եզրակացության», երեկ հավաստեց ՔԽ գործադիր քարտուղար Հրանտ Խաչատրյանը՝ պարզաբանելով այս կառույցի վերջին քայլերին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի տված գնահատականը: Ի մասնավորի «Ազգին» տված հարցազրույցում նախագահը նշել էր, թե ՔԽ-ն գերազանցում է իր լիազորությունները մուտք գործելով գործադիր իշխանության ոլորտ: Այստեղ թյուրիմացություն կա, երեկ պնդել են ՔԽ անդամ կուսակցությունները եւ միաձայն որոշել, որ գործադիր քարտուղար Հրանտ Խաչատրյանը պետք է հանդիպի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին փորձելով ճշտել փոխհարաբերությունները: Իսկ ամեն ինչ սկսվեց էլեկտրաէներգիայի սակագնին վերաբերող ՔԽ եզրակացությունից: Սակագինը քաղաքական հարց է, այն ժամանակ հայտարարեց Հրանտ Խաչատրյանը, երեկ նա փաստեց, որ սակագինը հասարակական նշանակություն ունեցող խնդիր է:

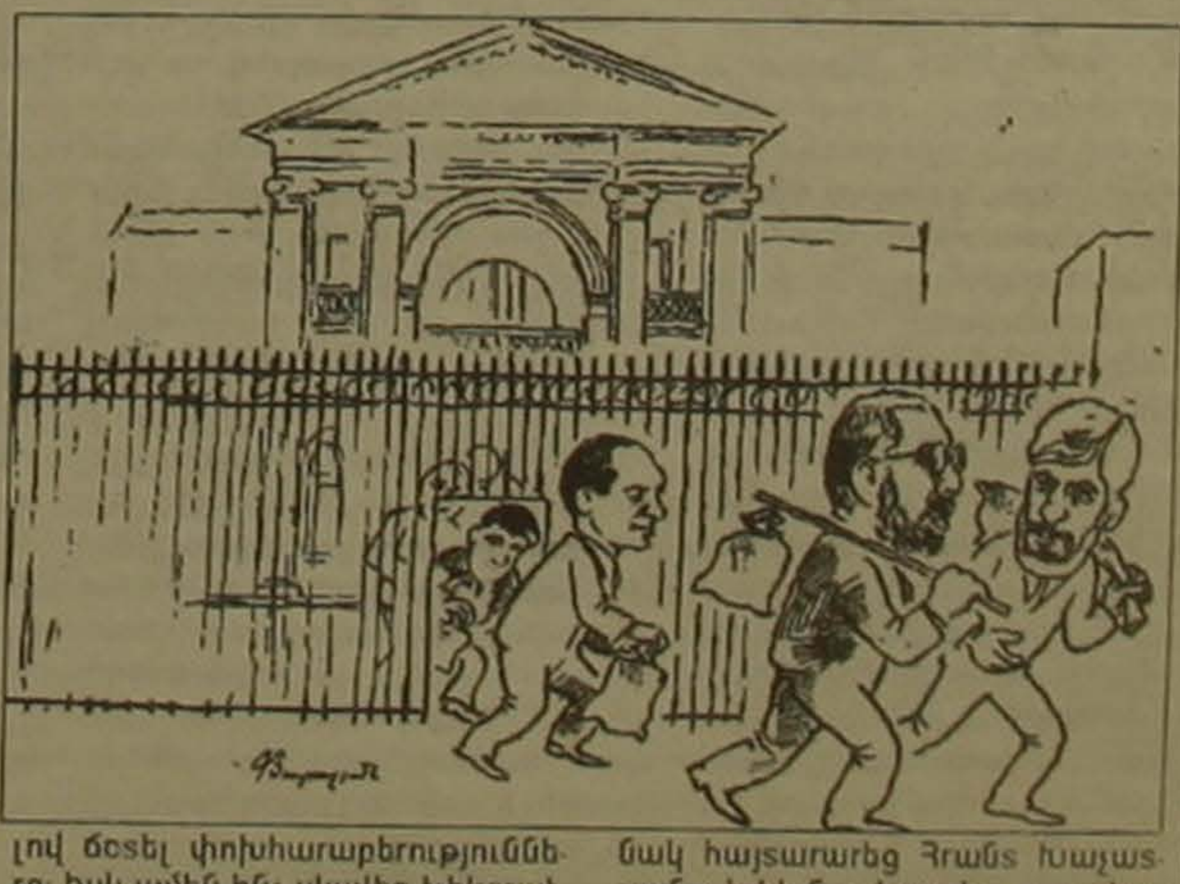

Տես ▸ էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

«Մի՞թե զարգացման բյուջե» խորագրով «Ազգն» անդրադարձավ 1999 թ. պետբյուջեի օրենքի այն նախագծին, որն ամբողջական դրվել էր վարչապետի սեղանին. Այդժամ եկամուտների եւ ծախսերի նախատեսված թվերն ազդեցիկ էին եւ հուսադրող. այսպես՝ եկամտային մասով 1999 թ. նախատեսվում էր

Կառավարության կարգախոսը՝ «Զարգացած տնտեսություն եւ պաշտպանված հասարակություն»

ԱԺ-ում բյուջեի քննարկումներն են

հավաքագրել 255,7 մլրդ դրամ, իսկ ծախսել 312,5 մլրդ. 56,8 մլրդ պակասուրդի առկայությամբ: Կառավարությունից մինչեւ Ազգային ժողով ընկած ճանապարհին, սակայն, պետբյուջեի ցուցանիշները նվազեցին բավական շոշափելի: Նվազեցումը կարելի է բացատրել միայն մեկ փաստարկով՝ իրատեսության ձգտմամբ. կառավարությունը փորձեց խիզախել, բայց, ըստ երեւույթին, նշաձողը չափազանց բարձր եւ, հաշվի առնելով ԱԺ-ում առկա տրամադրությունները, որոնք կառավարության հանդեպ մեղմ ասած, բարյացակամ չեն, Արմեն Դարբինյանի գլխավորած նախարարների խորհուրդը որոշեց բավարարվել համեստ պետբյուջեով: Հոկտեմբերի 31-ին ԱԺ-ն ստացավ պետբյուջեի նախագիծը հետեւյալ վճռական փոփոխություններով. եկամտային մասով 171,3 մլրդ դրամ, ծախսային մասով 239,1 մլրդ, 51,1 պակասուրդի դեպքում:

Համեստությունը գնահատելի է, իրատեսությունն առավել եւս, սակայն ԱԺ-ում դարձյալ բարձրանալու է «գոյատեւման բյուջե» որակումը, իսկ «զարգացման բյուջեն» վերստին մնում է հեռավոր հորիզոնում: Կառավարության բյուջետային ուղերձում ամրագրված է 1999 թ. կարգախոսը՝ «Զարգացած տնտեսություն եւ պաշտպանված հասարակություն»: Սակայն վերը նշված եկամտային եւ ծախսային մուտքերով ու տնտեսության ծրագրված տարեկան 4-ից 6 տոկոս աճով, կապիտալ ծախսերի կրճատմամբ, դժվար է ապահովել պաշտպանված հասարակությունը: Նշենք նաեւ, որ բյուջետային ոլորտի աշխատողների թիվը գալիք տարի նախատեսվում է կրճատել 5,4 տոկոսով, իսկ ամսական միջին աշխատավարձն աճելու է ընդամենը 28,8 տոկոսով, այն էլ ոչ թե հունվարի 1-ից, այլ տարվա ընթացքում, ըստ ամենայնի երկրորդ կիսամյակից: Եթե հաշվի առնենք, որ այսօր բյուջետային հիմնարկներում միջին աշխատավարձը 10-12 դոլար է, ապա պարզ կդառնա, թե որքան համեստագույն է հասարակության պաշտպանվածության կառավարության կողմից ծրագրված աստիճանը 1999 թ.

Երեկ ԱԺ ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովում սկսվեց պետբյուջեի նախագծի առաջին քննարկումը, որն ընթացավ բավական պաղ: Բոլոր այն զրույցները, որոնք հիմնավորում են կառավարության կազմում նախատեսվող փոփոխությունները, շուտով կիրականանան: Քավության նոխազները գործադիր իշխանության կազմում կգտնվեն: Ամենակարեւորն այն է, թե ովքե՞ր կհավակնեն կառավարության կազմում թափուր դարձած պաշտոններին արդյոք «Երկրապա՞հը», թե՞ Դաշնակցությունը...

Ն. Գ.

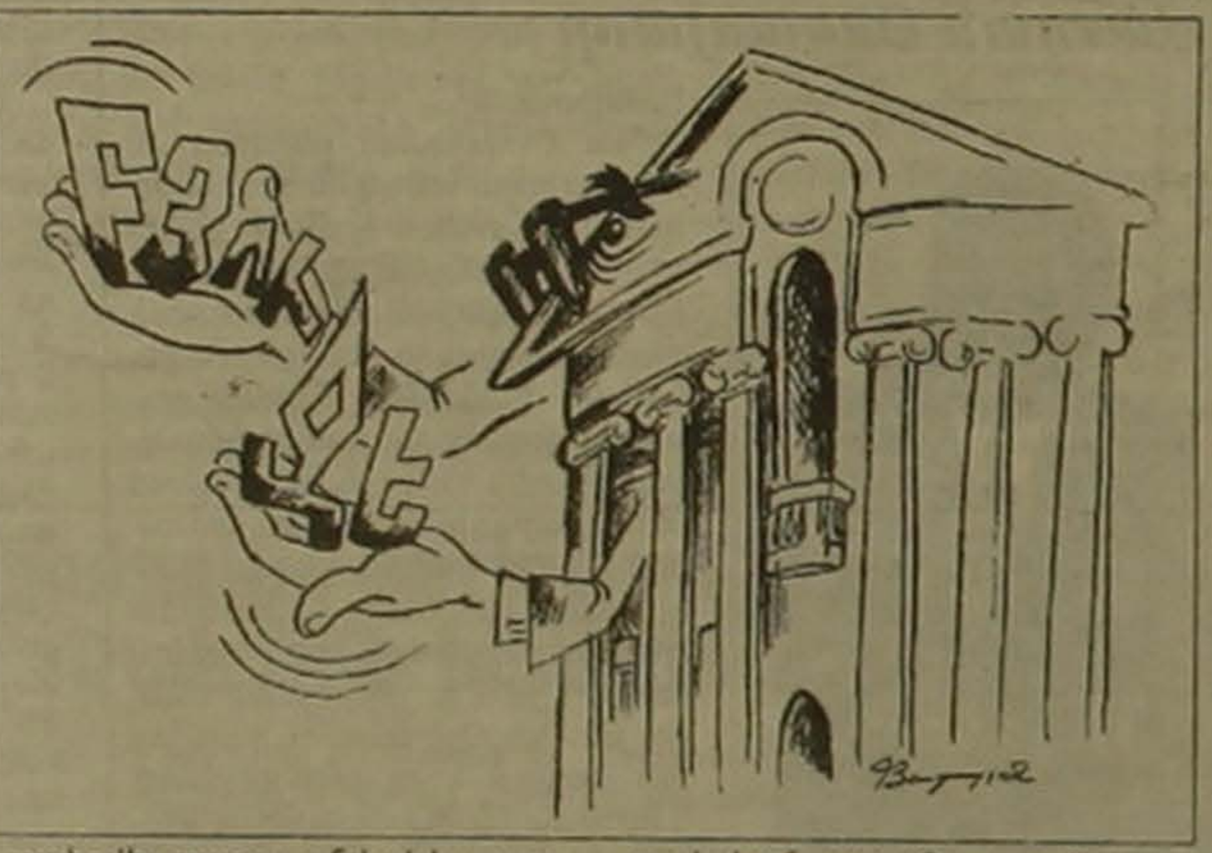

ՌԵՊԼԻԿ

Քաղաքական նորույթ. շանտաժը մտնում է խորհրդարան

«Կոնյակի գործով» ԱԺ-ում ծավալված աղմկալից քննարկումներից հետո երկրիս օրենսդիր մարմնում հնչած ամենահուզիչ գաղափարը ընտրական օրենսգրքի «Երկրապահ» խմբակցության նախագծի ընդունման դեպքում ընտրությունները բոյկոտելու սպառնալիքն էր, որից ուղղակիորեն քաղաքական շանտաժի հոտ է գալիս: Ասել է թե՝ եթե «Երկրապահը», օգտվելով ԱԺ ամենախոշոր խմբակցությունը լինելու պատեհությունից, պաշտպանում եւ «անցկացնում» է ընտրական օրենսգրքի իր տարբերակը, ապա «հակառակ կողմը» խռովում է եւ հրաժարվո՞ւմ ընտրություններին մասնակցելուց: Ո՞ւր մնաց հապա խորհրդարանական պայքարի տրամաբանությունը. պարտվել ես, բարի եղիր ընդունել պարտությունդ եւ ենթարկվել նույնիսկ անհաճո օրենքին կամ որոշմանը: Հակառակ դեպքում կարելի է խոսել ոչ թե պառլամենտական պայքարի, այլ պառլամենտական անարխիզմի մասին: Ո՞ւմ կամ ինչի՞ համար է կաշվից դուրս գալիս ԱԺ-ը՝ որոշումների եւ օրենքների «լավաշներ» ու «բլիթներ» թխելով խորհրդարանական թեժ քուրայում, եթե հարգարժան ազգային ժողովականները, այն էլ ոչ թե անհատապես, այլ ընկերովի (խմբակցություններով) չեն ուզում ենթարկվել դրանց: Այս ճանապարհո՞վ ենք պատրաստվում ընդառաջ գնալ «օրենքի գերիշխանության» երկիր դառնալու մեր վարդագույն ապագային (կոմկուսի առաջնորդի ականջը կանչի, սիրում է այդ գույնը):

Առհասարակ, ԱԺ-ում տարբեր առիթներով ստեղծվող «հիստերիաները», այսպես շարունակվելու դեպքում, պերմանենտ կդառնան: Գուցե հայրենի խորհրդարանը, կներեք արտահայտությանս, վաղաժամկետ «քաղաքական կլիմաքսի» շրջանո՞ւմ է: Եթե այո, ապա արժե՞, որ խորհրդարանային որոշ ջղագրգիռ տրամադրությունները փաթաթվեն ամբողջ հասարակությանը, որը, կուսակցությունների եւ գաղափարախոսությունների լաբիրինթոսներում կողմնորոշվելուց շատ ու շատ ավելի կենսական հիմնախնդիրներ ունի լուծելու: Ի վերջո, կուսակցություններն իրենք էլ գիտեն, որ ժողովուրդը միջկուսակցական կռիվներից կշտացել է:

Ինչ վերաբերում է ԱԺ վերջին արտահերթ նիստի գորդյան հանգույցին, ապա երկու՝ մեծամասնական եւ համամասնական ընտրակարգերն էլ ունեն առավելությունների եւ թերությունների իրենց մասը (այդ մասին կարելի է անվերջ վիճել), եւ խնդիրն, անշուշտ, տրամաբանական փոխզիջումը գտնելն է: Ընտրական օրինախախտումներում մասնագիտացած զեղծարարների «կուսակցությունը» միշտ էլ «ազատի, արդարի, թափանցիկի» գաղափարը վարկաբեկելու սողանցքներ գտնելու է, եւ մեր օրենսդիրների ջանքերը պիտի որ առաջին հերթին կեղծարար մեքենայի դեմ ուղղվեն: Միասնական տարբերակի կողմնակիցների այն փաստարկը, թե համամասնական ընտրակարգը այդ մեքենան սանձելու լավագույն միջոցն է, անհամոզիչ է. այդ մեքենայի «յուղը», ցավոք, ինքը՝ հասարակությունն է: Առանց նրա մասնակցության, «ընտրակաշառքի» մեխանիզմը չի կարող գործել, եւ ուրեմն, կուսակցությունների եռանդն առավել օգտակար կլիներ, եթե օգտագործվեր ընտրողի ընտրելու «մշակույթը» զարգացնելու նպատակով. ոչ ոք չի կարող յուրացնել մեր քաղաքացիների թանկագին քվեները, եթե դրանք վաճառքի չհանվեն:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Որոշ շտկումներ Սահմանադրության «ՀՀ նախագահը» գլխում

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ նախագահին առընթեր Սահմանադրական բարեփոխումների հանձնաժողովի նոյեմբերի 5-ին տեղի ունեցած նիստում շարունակվեցին Սահմանադրության «ՀՀ նախագահը» գլխի վերաբերյալ առաջարկների քննարկումները:

Հանձնաժողովը քվեարկություններով հավանություն տվեց հետեւյալ առաջարկներին: Հանրապետության նախագահի կողմից երկրում ռազմական դրություն հաստատելիս անմիջապես գումարվում է Ազգային ժողովի հատուկ նիստ: Առաջարկի հեղինակներն այն հիմնավորումներն էին տալիս, որ ռազմական դրություն հաստատելու ողջ պատասխանատվությունը նախագահի հետ մեկտեղ պետք է կիսի խորհրդարանը, որով այս կարեւորագույն ձեռնարկը զերծ կմնա սուբյեկտիվ գնահատականներից: ՀՀ նախագահի լիազորությունների շարքում ամրագրվեց նաեւ հետեւյալը՝ նախագահը «ԱԺ վավերացմանն է ներկայացնում միջազգային պայմանագրերը, ստորագրում է դրանց վավերագրերը»:

Հանձնաժողովում երկար քննարկվեց նախագահի հրաժարականի հարցը խորհրդարանում լսելու առաջարկը: Ի վերջո հավանության արժանացավ այս ձեւակերպումը՝ նախագահն իր «հրաժարականը ներկայացնում է Ազգային ժողովի նիստում, Ազգային ժողովը հրաժարականն ընդունում է ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ»:

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԽ-ն կհանդիպի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին

Սկիզբը էջ 1

Շան գլուխը թաղված է էներգետիկայի նախարարությունում

Հրանտ Խաչատրյանը զարգացրեց ՔԽ եզրակացությունը: Շան գլուխը թաղված է ոչ միայն սակագնի խնդրում, այլ ամեն ինչ սկիզբ է առնում 92-93 թթ.-ից, եւ պետք չէ մոռանալ հասարակական-քաղաքական շրջանակներում մերթ ընդ մերթ բարձրանում են 92-93 թթ. էներգետիկ ճգնաժամի արհեստական բնույթի վարկածը, այդ տարիներին էներգակիրների ներմուծման ընթացքում կատարված խոշոր չարաշահումների փաստերը, որոնք ուղղակի կամ անուղղակի ազդել են այսօր գործող սակագնի ձեւավորման վրա: ՔԽ գործադիր քարտուղարը նշեց, որ 92-93 թթ. էներգետիկ ճգնաժամի արհեստական բնույթի վարկածը մինչ այսօր պաշտոնական ատյանների պատասխանին չի արժանացել: Մենք կարող ենք հիշեցնել անխոնջ Արշակ Սադոյանի պարբերական հարցադրումները ՀՀ կառավարությանը, վարչապետի եւ ՆԳ ԱԱ նախարարին մեղավորներին պարզելու ակնկալիքով, որն, իրոք, մնում է «Ձայն բարբառո հանապատի»: Այսպիսով, ՔԽ գործադիր քարտուղարը շուտով կհանդիպի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին, իսկ ըստ կանոնադրության ՔԽ առաջին եզրակացությունը էլեկտրաէներգիայի սակագնի վերաբերյալ արդեն հանձնված է նախագահին: Ենթադրվում է, որ գործադիր քարտուղարը ներկայացնելուց հետո բացատրություններ պետք է տա նախագահին:

Ելնելով զուտ հասարակական տրամադրություններից ՔԽ-ն չի ցանկանում հանդիպել նախագահին քաղաքական գնահատականի նախագծի հրապարակումից առաջ: Թեեւ չի բացառվում Ռոբերտ Քոչարյանի մասնակցությամբ ՔԽ նիստի շուտափույթ հրավիրումը: Ի դեպ, ի պատասխան «Ազգի» հարցի Հրանտ Խաչատրյանն ավելացրեց, որ նախագահն ինքն իրավունք ունի հրավիրելու խորհրդի արտահերթ նիստ իր ցանկացած օրակարգով եւ նպատակադրումներով: ՔԽ-ն չի գերազանցել իր լիազորությունները, համոզված էր գործադիր քարտուղարը: «Կա Քաղաքական խորհրդի կանոնադրություն, որի մշակմանն, ի դեպ, ՔԽ անդամ կազմակերպությունները քիչ են մասնակցել, դա նախնական զրույցների ընթացքում մշակված եւ նախագահի կողմից ընդունված փաստաթուղթ է: Այնտեղ հստակ նշված է, որ ՔԽ-ն ստեղծվում է հասարակական-քաղաքական հասարակական կազմակերպությունների, կուսակցությունների պետական եւ տեղական իշխանության մարմինների քաղաքացիների կողմից արվող հասարակական նշանակության հարցերի քննարկման եւ համապատասխան եզրակացություն ձեւավորելու համար», եզրափակեց Հրանտ Խաչատրյանը:

ՔԽ-ն երեկ ի մի է բերել խորհրդի անդամ կուսակցությունների մեծամասնության տեսակետները նախորդ իշխանությունների քաղաքական ուղեգծի վերաբերյալ: Այստեղ միասնություն չկա: Պարզաբանելով «Ազգի» հարցադրումը Հրանտ Խաչատրյանն ասաց, որ ՔԽ անդամ կուսակցությունների մեծ մասն այդ գնահատականը պատկերացնում է 88-98 թթ. ընկած ժամանակահատվածի համար փուլ առ փուլ: Ընտրական օրենսգրքի շուրջ ծագած թեժ բանավեճից ՔԽ-ն եւս անմասն չէ, երեկվա նիստում «Հանրապետական» կուսակցության նախագահ Անդրանիկ Մարգարյանը, որին «Երկրապահը» պատվիրակել է ներկայացնել նաեւ իր ձայնը, հաստատում է, որ իրենք պատրաստ են բանակցել ԿԸՀ-ում կառավարությանը հասկացված 5 տեղի շուրջ: Թեեւ ընդհանուր կարծիք դեռեւս չկա, սակայն Հ. Խաչատրյանը նշեց, որ ՍԻՄ կարծիքով, օրինակ, ԿԸՀ-ում կառավարությանը բավական է ունենալ մեկ ներկայացուցիչ քարտուղար, առանց վճռական ձայնի իրավունքի:

Վարչապետ Արմեն Դարբինյանի Բաքվում ստորագրած ՏՐԱՍԵԿԱ-ի համաձայնագրի վերաբերյալ ՔԽ-ն ճշտել է իր հիմնական դիրքորոշումը. ըստ այդմ վարչապետի ստորագրած փաստաթուղթը «սուր հակադրության մեջ չէ 92 թ. հուլիսի 8-ի Գերագույն խորհրդի «ԼՂ-ում ստեղծված իրավիճակի մասին» որոշման երկրորդ կետի բովանդակության հետ, քանի որ բուն համաձայնագրում ԼՂ-ի մասին ուղղակի պնդում չկա»: Հ. Խաչատրյանն ընդգծեց, որ այս համաձայնագրի ստորագրումով Արցախի վերաբերյալ Հայաստանը որեւէ պարտականություն չի ստանձնել, այնուհանդերձ ՔԽ-ն նախագահի ուշադրությունը հրավիրում է որպեսզի հետայսու ԱԳՆ-ն եւ կառավարությունն առավել պատրաստված ներկայանան նման կարեւոր միջազգային համաժողովներին վաղօրոք մշակված վերապահումներով:

ՔԽ այս նիստը տեղի ունեցավ նախագահական ընդունարանին կից սրահում դռների մոտ, ինչպես սրամտեց Հրանտ Խաչատրյանը, բայց նա այս ամենը ժպիտով բացատրեց տեխնիկական պատճառներով: Դռների առջեւ նա հավաստեց ՔԽ-ն շարունակելու է իր գործունեությունը, վասն հասարակության բեւեռացումների նվազեցման եւ, շեշտեմ, օրինականության գերակայությամբ հետագայում ընտրություններ կազմակերպելու առումով: Այսօր արդեն առանց ՀՀՇ-ի, «Շամիրամի» եւ ԻՄ-ի

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941: AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԾՈՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ տեղական

ՀԱՐՑԱԽՈՒՅԶ

Ո՞ւր են փչում «Սոցիոմետրի» քամիները

«Սոցիոմետր» անկախ համարվող սոցիոլոգիական կենտրոնի տնօրեն Ահարոն Ադիբեկյանը, որ հմտացել է ընտրություններից առաջ հասարակական կարծիքը մշակելու փորձերում (թեպետ առնվազն 1996 թ.-ի նախագահական ընտրություններում «Սոցիոմետրի» ջանքերը, մեղմ ասած, չարդարացան), ավանդույթը խախտելով, Ժողովրդավարության աջակցման հիմնադրամի միջոցներով անցկացրել է փորձագիտական հարցում 550 փորձագետների շրջանում («Նախագահի 200 օրը»), որի ամփոփագիրը հրապարակվեց երեկ, ժուռնալիստի տանը հրավիրված ասուլիսում: Հարցման առիթը, ըստ տրն Ադիբեկյանի, նախագահի այն խոստումն էր, թե փոփոխությունները կես տարի հետո շոշափելի կլինեն: «Սոցիոմետրը» որոշել է պարզել հասարակության մեջ առկա տրամադրությունները եւ վստահ է, որ հրապարակվող տվյալներն այդ տրամադրությունների ճշգրիտ հայելին են:

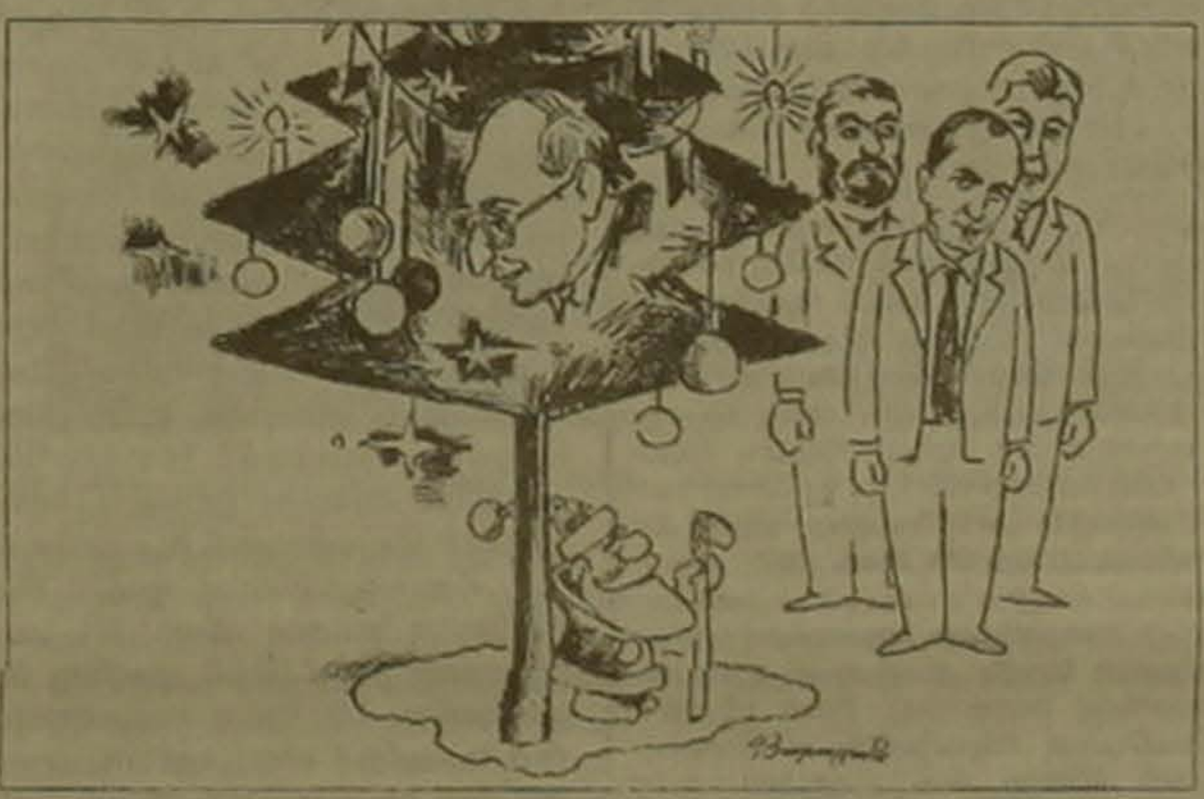

Նախագահի իմիջը վտանգի տակ է

Պրն Ադիբեկյանի հաջորդ մտահոգությունը նախագահի «վարքագծի որոշ բավականին վիճարկելի գծերի» առկայությունն է. փորձագետների միայն 12 տոկոսի պատկերացումներն են հիմնական գծերով համապատասխանում նախագահի իմիջի իրենց պատկերացումներին, 45 տոկոսի համար այդ համապատասխանությունն ընդամենը «որոշ գծերով» է, 35 տոկոսը Քոչարյանի կերպարն անհարիր է գտնում իր պատկերացումներին: Ուրեմն, նախագահի «իմիջմեյքերի», մամուլի քարտուղարի եւ «ճառեր գրողի» գործունեությունը կաղում է, եզրակացրեց նա:

Եթե փետրվարի 15-ի դրությամբ ընտրողների շրջանում հոռետեսների եւ լավատեսների հարաբերակցությունը 35:24 էր (մյուսները կողմնորոշված չէին), իսկ ընտրությունների ամենաթեժ շրջանում լավատեսությունը «թռել-հասել էր 50 տոկոսի», հոռետեսությունը իջել 17-ի, ապա այսօր այդ հարաբերակցությունը 51:47 է (չկողմնորոշվածների սպասելիքները չեն արդարացել): Ուստի նախագահի 6-ամյա աշխատանքային գործունեության գնահատականը ցածր է 2,5 (5 բալանոց համակարգում), ինչը համապատասխանում է «բավարարի» (2,5-3,5 միավոր) ներքին շեմին: Անձամբ տրն Ադիբեկյանը նախագահի ներուժը բարձր է գնահատում, իսկ փաստացի գործունեությունը՝ անբավարար:

Հայերն իշխանամետ կուսակցությունների երկրպագու

Դաշնակցությունն առաջին անգամ հայտնվել է առաջին տեղում (25 տոկոս): «Երկրապահը» բարձր պոտենցիալ ուներ, բայց արդյունքը համեստ է (18), կոմկուսն ակտիվացել է (18) ի հաշիվ ռուսասանյան կոմկուսի բուռն գործունեության, ԱԺՄ-ն ունի 16, ԱԻՄ-ը եւ ՀՀՇ-ն 10-ական, ԱԺԿ-ն (Դեմիրճյանի կուսակցությունը)՝ 8 տոկոս (ՀՀՇ-ի հարաբերական հաջողությունը բացատրվեց նրանով, որ հարցման ենթարկված «ապարատչիկների» մեջ դեռեւս շատ են ՀՀՇ-ականները): «Մենք մնում ենք իշխանամետ խմբավորումների երկրպագուներ. եթե Արամ Սարգսյանը ստանում է պաշտոն, ՀԴԿ-ի (տրն Ադիբեկյանը սխալվեց եւ ամփոփագրում էլ ՀԴԿ-ի փոխարեն ՍԴՀԿ է նշված) վարկանիշը 1 տոկոսից հասնում է 5-6 տոկոսի, Հայրիկյանին օր ու մեջ հեռուստացույցով տեսնելով, ԱԻՄ-ի վարկանիշը դարձել է 10», արձանագրեց տրն Ադիբեկյանը:

Նախագահի աշխատակազմն առայժմ անծանոթ է հետազոտության արդյունքներին, հավաստեց նա հույս հայտնելով, որ ներկայացրած տվյալները եւ դրանցից բխող հետեւությունները կարժանանան նախագահի ուշադրությանը, կօգնեն շտկելու ուղեգրված կուրսը:

Վազգեն Մանուկյանը «տոնածառի խաղալի՞ք»

Ըստ այդմ, տրն Ադիբեկյանի կարծիքով, հասարակությունը գարնանամուտին նոր կառավարության ձեւավորման ակնկալիքներ ունի: Արտահերթ նախագահական ընտրություններից հետո Ռոբերտ Քոչարյանի վարկանիշն ընկել է 2,5, Կարեն Դեմիրճյանինը՝ 2 անգամ: Քոչարյանի պարագայում այդ անկումը բացատրվում է «որոշ սոցիալական խմբերի հիասթափությամբ», Դեմիրճյանինը՝ քաղաքական պասիվությամբ, «մյուս ախոյանը Վազգեն Մանուկյանն էլ, տոնածառի խաղալիքի պես է. երեւում է միայն ընտրությունների նախօրեին, հետո անհետանում: Իսկ ընտրողը քմահաճ կնոջ հոգեբանություն ունի. սիրում է, որ իրեն հաճախ երեւան»: Ըստ հարցումների, Դեմիրճյանի վարկանիշն ամենաբարձրն է (24), երկրորդ տեղում Քոչարյանն է (22). կտրուկ իջել է Մանուկյանի հեղինակությունը (5), անակնկալ կերպով բարձրացել Վազգեն Սարգսյանինը, որը դիտվում է իբրեւ հնարավոր թեկնածու առաջիկա ընտրություններում:

Հզորության (ազդեցիկության) տեսանկյունից հասարակական կարծիքը նախընտրում է Վազգեն Սարգսյանին (44), Ռոբերտ Քոչարյանին (38), Սերժ Սարգսյանին (27), Վանո Սիրադեղյանին (16), Կարեն Դեմիրճյանի հզորության գնահատականը ցածր է՝ 6 տոկոս: Հեղինակության առումով առջեւում Դեմիրճյանն է (20 տոկոս), հետո գալիս են Քոչարյանը (19), Մանուկյանը (14), Սիրադեղյանի հեղինակությունը ցածր է՝ 2:

Ռոբերտ Քոչարյանը եւ Վազգեն Սարգսյանը միջին հաշվով առջեւում են

Ընդհանուր առմամբ (նշված չափանիշների միջին թվաբանականով) առջեւում Ռոբերտ Քոչարյանն ու Վազգեն Սարգսյանն են (համապատասխանաբար 28 եւ 26 տոկոս), Սերժ Սարգսյանն ունի 17, Կարեն Դեմիրճյանը՝ 13 տոկոս: Փորձագետների մեծ մասը դեմ է արտահայտվել նախագահի կուսակցության ստեղծմանը, ՔԽ-ը համարում է փխրուն, անհեռանկար կառույց: Վերջինիս հեղինակությունը տուժում է այն բանից, որ նախագահը հազվադեպ է մասնակցում այդ ատյանի քննարկումներին: Նույնը Սահմանադրական հանձնաժողովի պարագայում է (այս եւ ստորեւ ներկայացվող մյուս դիտարկումները, որքան հասկացա, տրն Ադիբեկյանի անձնական կարծիքն են արտահայտում): Նախագահի եւ վարչապետի ֆունկցիաների հստակ տարանջատում չկա. երկուսն էլ այցելում են արդյունաբերական ձեռնարկություններ: «Բաժանեք ձեր աշխատանքը: Օսկանյանն էլ է գնում միջազգային հանդիպումներին, նախագահն էլ: Ուրեմն, նախագահն այստեղ ասած իր տեղը չի գտել», արձանագրեց «Սոցիոմետրի» տնօրենը (հետաքրքիր է, ի՞նչ տեղ է վերապահում նա նախագահին՝ անգլիական թագուհո՞ւ):

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Կառավարությունը ոտնահարում է... երեխայի իրավունքները

Ասում է գյումրեցի իրավապաշտպանը

ՍԻՄ Շիրակի մարզային բաժանմունքի անցած ուրբաթ օրը հրավիրած մամուլի ասուլիսի թեման ներկայացվեց այսպես. «ՀՀ կառավարության կողմից երեխայի իրավունքների ոտնահարման փաստի առկայությունը»: Խոսքը վերաբերում էր երեխաների անվճար բուժօգնության խնդրին: Ըստ բանախոսի, «Սահմանադրական իրավունք» միության անդամ, իրավապաշտպան Արթուր Հարությունյանի, երբ Հայաստանի Հանրապետությունը միացավ ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի կողմից 1989 թ. նոյեմբերի 20-ին ընդունված «Երեխայի իրավունքների մասին» համաձայնագրին, իսկ 1992 թ. հունիսի 1-ին ՀՀ Գերագույն խորհուրդը վավերացրեց, մեր պետությունը դրանով պարտավորվում է ոչ միայն համաշխարհային հանրության առջեւ, այլ նաեւ իր քաղաքացիների: Ժողովրդավարական եւ մարդասիրական հաջորդ քայլը եղավ ԱԺ-ում 1996 թ. մարտի 29-ին «Երեխայի իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումը, որի 7-րդ հոդվածը վերնագրված է «Երեխայի առողջության պահպանման իրավունքը»: Այստեղ գրված է հետեւյալը. «Յուրաքանչյուր երեխա ունի առողջության պահպանման եւ ամրապնդման իրավունք: Պետական համապատասխան մարմիններն ապահովում են առողջապահական ծառայություններից երեխայի անվճար օգտվելու հնարավորությունը, իրականացնում են երեխայի առողջության պահպանմանն ուղղված պետական նպատակային ծրագրեր»: Բանախոսը նկատեց, որ եթե «պետական համապատասխան մարմիններն ապահովում են առողջապահական ծառայություններից երեխայի անվճար օգտվելու հնարավորությունը», իսկ նույն օրենքի առաջին հոդվածում հստակ նշված է՝ «սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է մինչեւ 18 տարեկան անձանց վրա», ապա տրամաբանորեն բխում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունում մինչեւ 18 տարեկան անձինք ունեն անվճար բուժօգնությունից օգտվելու իրավունք: Ելույթում նշվեց, որ իրականում ՀՀ կառավարությունը (ճիշտ է՝ հին կառավարությունը) ոչ թե ապահովել, այլ սահմանափակել է երեխայի այս իրավունքը: Առողջապահության համակարգի պետական պատվերի եւ պետական նպատակային ծրագրերի մասին կառավարության 1997 թ. մայիսի 15-ի 135-րդ որոշման «Հիվանդանոցային պայմաններում անվճար բուժօգնության հիվանդությունների ցանկի» վերջին՝ 13-րդ կետում կարդում ենք. «Երեխաների բուժօգնություն մինչեւ 7 տարեկան»: Այսպիսով ստացվում է, որ Հայաստանի կառավարությունը, իսկ վերջին հաշվով մեր պետությունը խախտում է, չի կատարում իր իսկ ընդունած օրենքը, ոտնահարելով երեխայի (մինչեւ 18 տարեկան) իրավունքները:

Ա. Հարությունյանը նկատեց, թե մեր տարբեր օրենքների ու որոշումների միջեւ տարբեր կարգի այլ հակասություններ էլ կան: Շատ դեպքերում մարդկանց իրավունքները ոտնահարվում են օրենքների, իրենց իրավունքների չիմացության պատճառով, մասնավորապես երեխաների խնդիրները մեր հասարակության մեջ չեն երեւում: Այսպիսի հարցերը մարդկանց տեղեկացնելու, հասարակական կարծիք ստեղծելու գործում լրատվամիջոցների դերի իր հիշեցմանն ի պատասխան, ասուլիսի մասնակիցներից մեկն առարկեց, թե դրանից ի՞նչ օգուտ, Հանրապետությունում ժողովրդի ձայնն արհամարհված է... Դառնալով կառավարության վերը նշված որոշմանը, գյումրեցի իրավապաշտպանը նշեց, թե մեկ հոգի չէ, որ պետք է պայքարի այդ «ապօրինի որոշումը» չեղյալ հայտարարելու համար: ՍԻՄ մարզային բաժանմունքը որոշել է հարցը միության հանրապետական կառույցի միջոցով ներկայացնել ՀՀ նախագահին առընթեր Քաղաքական խորհրդի քննարկմանը:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ԵՂՎԱՐԴ

Վարկավորման դեպքում կաշխատեն լրիվ հզորությամբ

«Ոսկե աքաղաղ» ԲԲԸ-ն տարեսկզբից, ինկուբացիոն եղանակով արտադրել է 40 հազար «Բելառուս-3» ցեղի տոհմային ճուտ, որից 17 հազարը համալրել է տնտեսության վառեկների կազմը: 1-ին փուլում 110 հազար ճուտ արտադրողականությամբ ինկուբատորն իր գործունեությունը կրկին կսկսի հաջորդ տարվա փետրվար ամսից: Այն 1-30 օրական կենսունակ ճտերով կապահովի նաեւ գյուղացիական եւ գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսություններին: Ներկայումս այստեղ բուծվում են եւս 15 հազար գլուխ բարձր ծվատու հավեր, որոնք տարեսկզբից հանրապետություն են ներկրվել Ռուսաստանից: Նշենք, որ «Բելառուս-3» ցեղի հավերը սովորական պայմաններում տարեկան ապահովում են մինչեւ 200, իսկ լավագույն խնամքի դեպքում՝ 270 ձու: Անցած 8 ամիսների ընթացքում «Ոսկե աքաղաղն» արտադրել է 1 մլն 160 հազար ձու, նախատեսվում է մինչեւ տարեվերջ արտադրել եւս 600 հազար ձու: Դրանք իրացվում են Նոր Գեղիում գործող ֆիրմային խանութում, ինչպես նաեւ Աբովյանի եւ Երեւանի առեւտրի կետերում: Ի դեպ, հաջորդ տարվանից, ֆինանսական վիճակի բարելավման դեպքում նախատեսվում է ֆիրմային խանութներ բացել հանրապետության այլ քաղաքներում:

Որակյալ համակցված կերի բացակայության պատճառով ընկերությունը տեղում է կազմակերպում վերջինիս արտադրությունը՝ հնարավորին չափ ապահովելով անհրաժեշտ բաղադրամասերը: Ելնելով պահանջարկից, օրական 10 տոննա արտադրական հզորության պայմաններում, կերախոհանոցում արտադրվում է 1,5-2 տոննա համակցված կեր: Ընկերությունը կարող է ապահովել նաեւ շրջակա տնտեսությունների պահանջարկը:

Հաջորդ տարի տնտեսության թռչնագլխաքանակի վերարտադրության նպատակով կարտադրվի 80 հազար ճուտ: Առայժմ ձեռնարկության 12 թռչնանոցներից գործում է 3-ը, այն էլ թերբեռնվածությամբ: Ընկերության նախագահ եւ գործադիր տնօրեն Ավետիք Թեւոսյանի հաշվարկներով, յուրաքանչյուր ամսվա ծախսերի միայն 30 տոկոսն է բաժին ընկնում էլեկտրաէներգիային: Ձմռան ամիսներին էլեկտրաջեռուցիչներով տաքացվող, իսկ ամռանը էլեկտրաէներգիայով սնվող օդափոխման համակարգով աշխատող թռչնանոցներում խնայողության ռեժիմին կիրառումն անհնար է: Ուստի, ելնելով ճյուղի զարգացման անհրաժեշտությունից, նպատակահարմար է նման տարբերակների նկատմամբ որոշակի զեղչերի կիրառումը: Տնօրենի հավաստմամբ, վարկավորման դեպքում թռչնաֆաբրիկան կգործարկվի նախկին հզորությամբ: Այդպիսով, 430 հազար գլուխ թռչունի համար նախատեսված թռչնաշենքերը, որոնց տեխնիկա-սարքավորումների հիմնական մասը պահպանված է, կգործեն նախագծային հզորությամբ:

Ն. [illegible]

ԲԵՐԴ

Խաղողի վաճառքը նվազել է 180 տոննայով

Բերդի տարածաշրջանում, նախորդ տարվա համեմատությամբ, խաղողի վաճառքը նվազել է 180 տոննայով, ինչը բացատրվում է «Այգեպարի գինու գործարան» ԲԲԸ-ի անվճարունակությամբ: Հանձնված 120 տոննա խաղողի դիմաց, որը կազմել է 12 մլն դրամ, ձեռնարկությունը երաշխավորել է վճարել նոյեմբերի վերջին: Արդյունքում գյուղացիները գերադասում են տոննաներով խաղողը վերամշակել տանը, քան մնալ դատարկ քսակով:

Կանխվում են վթարները

Խնձորուտ գետի վրա կառուցված 4 մլն խմ տարողությամբ «Ծիլի ծով» ջրամբարի վթարայնությունը վերացնելու նպատակով «Ջրամբար» ՊՓԲԸ-ն եւ Տավուշի համայնքում գործող ձեռնարկության մասնագիտացված հատուկ շինարարական կազմակերպությունները իրականացնում են հիմնանորոգման ծավալուն աշխատանքներ: Այդ նպատակով պետբյուջեից հատկացվել է 5 մլն դրամ: Վթարված հատվածներում արդեն կատարվել են 50 տոննա ցեմենտի խորքային ներարկումներ: Այգեձոր գյուղի գետափնյա թաղամասի բնակչության անվտանգությունն ապահովելու նպատակով առաջիկայում կհատկացվի եւս 10 մլն դրամ: Ի դեպ, սկսվել են նաեւ ջրամբարի ջրթող համակարգի վերակառուցման աշխատանքները: ՏԱԹԵՎԻԿ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրախնդիր

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Խորհրդածություններ պետական գործերի վերաբերյալ

Համարյա ըստ Պլուտարքոսի

Այո, սա Պլուտարքոսի «Խրատներ պետական գործերի վերաբերյալ» հայտնի աշխատության փոքր-ինչ ձեւափոխված վերնագիրն է: Վերջերս վերընթերցում էի, եւ հազարամյակների մշուշից հառնող մեծ մտածողի շատ խրատներ, հայաստանյան ներքաղաքական կյանքի այսօրվա համապատկերի ֆոնի վրա, չափազանց արդիական թվացին: Մտածում եմ մի ամբողջ հոդվածաշար ներկայացնել ընթերցողին: Այսօր անդրադառնամ Պլուտարքոսի առաջին խրատին. «Անվայել խոսքերը խայտառակում են ավելի շատ նրան, ով դրանք ասում է, քան նրան, ում դրանք ուղղված են»:

Վաղուցհետեն հայաստանյան մամուլում, էլ չխոսելով քաղաքական զանազան բեմահարթակների մասին, «լավ վարքի», «համարձակության», «քաջության» չափանիշ է դարձել երկրի իշխանությունների եւ պետական բարձրաստիճան պաշտոնյաների հասցեին լեզվին եկած ամեն տեսակի «թույն» որակումներ գործածելը: Մերկապարանոց չլինելու համար ընդամենը երկու օրինակ բերեմ: «Հայաստանի կոմունիստ» թերթի հոկտեմբերի 30-ի համարում ոմն Ժ. Գրիգորյանի ստորագրությամբ լույս է տեսել «Հիմա՞ էլ լռենք» վերնագրով հոդվածը, ուր հեղինակը նախ պնդում է, թե «հանրապետության նախկին նախագահը ժողովրդավարության իր քաղաքականությունը ժառանգություն հանձնեց նոր նախագահին», ապա հիշատակելով ֆրանսիական մեծ հեղափոխությունը, երբ, ըստ նրա, «ֆրանսիական ժողովուրդը դարձավ մեկ բռունցք եւ 1792 թ. կախաղան բարձրացրեց 131 թերմիդորների (?) ու թագավորին (?)», եզրակացնում. «Այո, ժամանակն է սթափ մտածել, անկախ կուսակցությունների ծրագրերից եւ կանոնադրություններից, միավորվել, դառնալ մեկ բռունցք եւ հետեւել ֆրանսիական ժողովրդի օրինակին»: Ի՞նչ է սա, եթե ոչ բռնության ուղղակի կոչ, ներպետական անդորրը խախտելու չարամիտ ձգտում, մանավանդ երբ հրահրում է նաեւ «մահն արհամարհելով» պայքարի ելնել «բագրատյանական բարբաջանքների ու Վ. Սարգսյանի տանկերի ու բետեռների դեմ»: Երկրորդ օրինակը. «Հայքի» հոկտեմբերի 16-ի համարում ԱԺ պատգամավոր Շահեն Պետրոսյանը «Հարազատ պետությունը որպես պրյանիկ բաժանող գործարան» վերտառությամբ իր հրապարակման մեջ ընթերցողին է հրամցնում իր իսկ բառերով ասած մի «հեքիաթ». «Արմեն Դարբինյանը մոտենում է Քոչարյանին եւ հարցնում.- Շեֆ, ինչո՞ւ կոնյակի գործարանը ծախեցինք...»: «Կարմիր գլխարկը» հեքիաթի նմանողությամբ վարչապետի շուրթերին դնելով նախագահին ուղղված այսպիսի հարցերի մի շարան, պատգամավորը եզրափակում է ռուսերենով. «Շեֆ, իսկ ինչո՞ւ են քո ատամներն այդքան մեծ»: Ընթերցողից ներողություն եմ խնդրում, բայց սա, իմ պատկերացմամբ, արդեն ոչ թե քննադատություն է, այլ անպատկառություն: Ոչ ոք, իհարկե, պատգամավոր պրն Շահեն Պետրոսյանին չի արգելում պաթոլոգիական ատելություն տածել նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի նկատմամբ: Նույնը նաեւ՝ Ժ. Գրիգորյանին, մյուսներին: Սակայն առնվազն բարեկիրթ լինելը, երբ մամուլում խոսում ես քո երկրի վարչապետի ու նախագահի մասին, կարծում եմ, պարտադիր է նույնիսկ ԱԺ պատգամավորի համար: Նաեւ մյուսների: Նախագահին (թագավորին) կախելու կոչն ու անպատկառ զազրախոսությունը ի՞նչ կապ կարող է ունենալ խոսքի ազատության, ժողովրդավարական ըմբռնումների հետ: Սրանք առնվազն նույն այդ խոսքի ազատության չարաշահում են, եթե ոչ ավելին: Ընդսմին, անմիջապես նկատեմ, որ այս տողերը գրելու բարոյական իրավունքն անձամբ ես, իբրեւ լրագրող, ունեմ. նախորդ վարչախմբի դեմ «Ազգում» եւ այլուր գրած իմ բառացիորեն հարյուրավոր քննադատական հոդվածներից ոչ մեկում ես ինձ երբեք թույլ չեմ տվել անպատշաճ արտահայտություններով «կեղտոտել» բերանս: Սա մեր երկիրն է, մեր պետությունը, եւ այս պետության պաշտոնյաների թվացյալ կամ իրական յուրաքանչյուր սխալ ցավագնորեն անդրադառնում է յուրաքանչյուրիս ճակատագրի վրա, պետության գործերի ընդհանուր վիճակի վրա: Բոլոր նախորդ տարիներին, նաեւ այսօր, ես այդպիսի դեպքերում մեծ ցավ եմ ապրել: Նաեւ հասկանալ չեմ կարող, թե ինչպե՞ս է, որ ոմանք այդ, կրկնում եմ, իրական կամ թվացյալ սխալների համար ցինիկորեն չարախնդում են՝ հոգեկան բավականություն ստանալու աստիճան, ու չեն էլ նկատում, թե ինչպես իրենց «քննադատությունը» վեր է ածվում վարկաբեկման:

Կուզենայի ուղղակի հարցադրում անել՝ ո՞ւմ ջրաղացին են ջուր լցնում այն մարդիկ մեզանում, որ նախագահական ընտրություններից կես տարի անց հանկարծ կրկին սկսել են շահարկել նախագահի, թող թույլ տրվի ասել, «ոչ լեգիտիմության» վարկածը: Այս անհեթեթ պնդման հիմքը ո՞րն է: Վերջերս մեկն «Առավոտում» նախագահի հասցեին, իբրեւ հանդիմանանք, կրկին «շպրտել էր» նրա... ստեփանակերտցի լինելու հանգամանքը: Պարզապես անբարոյական է: Ո՞վ ասաց, թե հալեպցի, երեւանցի, դիլիջանցի լինելը... «առավելություն» է ստեփանակերտցի լինելու համեմատությամբ: Նախագահի «ոչ լեգիտիմության» է՞լ ինչ հիմք կա: Ընտրությունների ազնիվ անցկացման նկատմամբ հայ հասարակության հավատի գրեթե բացարձակ բացակայությունը, ուրիշ ոչինչ: Բայց ո՞վ է տարիներով այդ հավատը տորել, լլկել, ընտրության բուն գաղափարն ինչ վարկաբեկել: Քոչարյա՞նը: Ոչ, այն ժամանակ, երբ այդ ամենը չարաղետ պրակտիկա էր դառնում Հայաստանում, նա մարտնչում էր Արցախում, կազմակերպում էր արցախյան գոյամարտը, եւ զուր չէ, որ հասարակական գիտակցության մեջ ընկալվում էր իբրեւ ազգային հերոս (հիմա ոմանք նույնիսկ դա են հարցականի տակ դնում): Բոլոր նրանք, ովքեր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ ձեռքձեռքի արմատավորում էին ընտրությունների անցկացման իրենց երիցս նզովյալ պրակտիկան, հիմա ամենից բարձր են գոռում դրա արդյունքների անվստահելիության մասին: Որքա՞ն ջանք կպահանջվի, մինչեւ այս հոգեբանությունը հաղթահարվի: Քանի դեռ դա չկա, երեկվա մեղավորները պիտի գոռան: Պատճառները շատ են: Դրանում եւ էժանագին ամբոխավարություն կա, եւ մոտալուտ խորհրդարանական ընտրություններում հավելյալ ձայներ շահելու քաղաքական հաշվարկ, եւ պատասխանատվությունից խուսափելու ձգտում: Սակայն, իմ դիտումներով, ամենավտանգավորն այլ բան է, եւ դա արդեն շոշափում է մեր ազգային անվտանգության հիմքերը: Խոսքն արցախյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման բանակցային գործընթացում Հայաստանի, նրա ներկա իշխանությունների դիրքերի թուլացման մասին է: Չեմ ուզում մտածել, թե դա արտաքին պատվերի կատարում է: Սակայն չեմ կարող նաեւ չնկատել, որ երբ 1996-ի սեպտեմբերյան իրադարձություններից հետո նախորդ վարչակազմը փորձ արեց Հայաստանում իշխանությունը պահել զինվորական սվիններով եւ տանկերի հոնդյունով, մեր երկրի ժողովրդավարական վարկը ողջ աշխարհի աչքում խիստ ընկավ: Օգտվելով դրանից, Արեւմուտքը փորձեց մեզ պարտադրել արցախյան կարգավորման իր բանաձեւը, եւ թիկունքում ժողովրդի աջակցությունը չունեցող Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վարչախումբը այլ ելք չուներ՝ այդ բանաձեւն ընդունելուց զատ: Դա Արցախն Ադրբեջանին վերաենթարկելու, մեր նորօրյա գոյամարտի անհուն տառապանքով ձեռք բերված արդյունքներից հրաժարվելու գիծ էր, ուրիշ ոչինչ: «Պատերազմ, թե՞ խաղաղություն. Լրջանալու պահը» հայտնի հոդվածի յուրաքանչյուր բառն այս իրողության հաստատումն էր, դրսի թելադրանքին ենթարկվելու վկայություն: Հայտնի է, թե ժողովուրդն ինչպես արձագանքեց դրան: Հայտնի է նաեւ, թե ինչպե՞ս ասպարեզից հեռացավ նախորդ վարչակազմը՝ չարագուշակ սպառնալիքով, որ, միեւնույն է, այլ ելք չկա: Ու հիմա, եթե Ռոբերտ Քոչարյանի վարչակազմին հաջողվի թեկուզեւ փոքր չափով վիճակը շտկել մեր օգտին, ի նպաստ մեզ վերախմբագրել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ընդունած կարգավորման բանաձեւը, դա քաղաքական մահ կլինի նրա պարտվողական դիրքերից հանդես եկող բոլորի համար, այդ պարտվողականությունը հայ հասարակական լսարանին իբրեւ «ոսկեդարյան դիվանագիտություն» հրամցնող բոլոր մեծ ու փոքր նախկին իշխանավորների համար: Քոչարյանի հաջողությունը բանակցային գործընթացում մեկընդմիշտ կթաղի այդպիսիների՝ կրկին իշխանության վերադառնալու ամենաաննշան հույսերը: Նրանք կդառնան պարզապես քաղաքական դիակ եւ այլեւս չեն կարող հեգնել, թե տեսա՞ք, ճիշտ էինք ասում: Պատմության դատաստանից խուսափելու, ապագայի պատմական հաշվեհարդարներից սեւերես դուրս չգալու միակ միջոցն այդպիսիների համար Ռոբերտ Քոչարյանի ձախողումն է, եւ ոչ միայն բանակցային գործընթացում, այլեւ մեր պետական կյանքի մյուս բոլոր ոլորտներում («ոչինչ չի փոխվել» կասկածելի պնդումն այս նպատակով է հրապարակ նետվել, բայց դրան կանդրադառնամ հաջորդիվ): Բայց ինչպե՞ս խանգարել Քոչարյանին: Ամենաանվրեպ միջոցը նրա լեգիտիմությունը կասկածի տակ առնելն է: Ով-ով, նախորդ իշխանավորները շատ լավ գիտեն, թե դա ինչ հզոր ուժի մեղադրանք է, թե ինչպես կարող են Արեւմուտքում դա օգտագործել Հայաստանի դեմ: Նրանք գիտեն ավելին՝ Հայաստանի ներկա նախագահի վարկը, իբրեւ ժողովրդավարի ու շուկայական բարեփոխումների հետեւողական իրականացնողի, անառարկելի է Արեւմուտքի աչքում: Եվ հենց սրանով իսկ Քոչարյանի դիրքերն ամրեր են բանակցային գործընթացում: Ահա եւ գիտակցաբար ուզում են խարխլել այդ վարկը, հեղինակազրկել նախագահին ոչ միայն այս աշխարհի հզորների, այլեւ հայրենակիցների աչքում: Համոզված եմ, անպտուղ ջանք է: Բանակցություններում մենք հաղթելու ենք, ինչպես որ մարտի դաշտում ենք հաղթել: Բանակցային գործընթացում այժմ դրսից մեզ թելադրելու հիմքեր բացարձակապես չկան, սակայն ժողովրդավարությունից ցանկացած սայթաքում անմիջապես այդպիսի հիմքեր կստեղծի: ԱՄՆ-ում ՀՀ նախագահին ուղղակի ասել էին, որ Հայաստանը համարում են կայուն, ժողովրդավարական, միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների համար վստահելի երկիր: Բայց ինչո՞ւ միայն ԱՄՆ-ում: Մի՞թե նույնը չի զգացվում սփյուռքի մեր հայրենակիցների վերաբերմունքի փոփոխությունից առ Հայաստան: Ինչո՞ւ մինչեւ Քոչարյանը Քըրք Քըրքորյանը 100 միլիոնավոր դոլարներ չէր տալիս հայրենիքին, ինչո՞ւ Վաչե Մանուկյանն արտադրություն չէր բացում Երեւանում, ինչո՞ւ մյուս գործարարների ուշադրությունն այսքան մեծ չէր Հայաստանի նկատմամբ: Եկել էին, տեսել, հիասթափվել ու գնացել: Հիմա այդ վստահությունը վերականգնվում է: Բայց սա արդեն ուղղակի մեռնելիք բան է ներկա նախագահի հակառակորդների համար: Ի՞նչ հոգ, թե նմանների հականախագահական կեցվածքն օբյեկտիվորեն վնասում է ազգային-պետական շահերին: Ե՞րբ են այդ շահերը նրանց համար գերակայելի եղել իրենց անձնական շահերից:

ՌՈՒԲԵՆ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ՑՈՒՑԱԿ

Հայաստանից արտահանվող ապրանքների ցուցակը դեռեւս շատ աղքատիկ է

Ըստ բեռնափոխադրումային «Ապավեն» ընկերության դիտարկումների

Հայաստանում պաշտոնապես հայտարարված արդյունաբերության կաթվածահար վիճակը, արտահանման-ներմուծման ծավալների խիստ հակադիր բեւեռացումը առավել ընդգծվում են բեռնափոխադրումային ընկերությունների գործունեությամբ: Այսօր դրանց թիվը Հայաստանում անցնում է մոտ երկու տասնյակից, որոնց մեջ քիչ չեն նաեւ վրացական ընկերությունները: «Ապավենը» հայ-վրացական բեռնափոխադրումային ընկերությունը Հայաստանի ամենահին եւ խոշոր ընկերություններից մեկն է, որի գործունեությունը կարելի է «տիպական» համարել Հայաստանի համար եւ որը արտացոլում է Հայաստանի շուկայի միտումները:

Ոչ միայն պաշտոնական վիճակագրությամբ, «Ապավենի» տվյալներով եւս ՀՀ-ում արտահանման-ներմուծման հարաբերակցությունը «սարսափելի է», կոպիտ թվերով 80 եւ 20 տոկոս: Ընկերության նախագահ Արսեն Ղազարյանի անկեղծ խոստովանությամբ, «ըստ էության արտահանման բան չունենք»: Ներկրվում է գրեթե ամեն ինչ, իսկ արտահանվում խմիչք (մասնավորապես կոնյակ, վերջերս նաեւ գինի), հանքային ջրեր, մոլիբդենի, պղնձի կոնցենտրատ, հանքանյութերի խտանյութ, շատ քիչ քանակությամբ կաբելային արտադրանք կախված ժամանակահատվածից կառույց, եւ դրանով ցուցակը սպառվում է: Ըստ պրն Ղազարյանի հաճախ լինում է նաեւ բեռների տեղափոխում ոչ ավանդական ուղղություններով, ասենք մեկ բեռնարկղ հասցեն դեպի ԱՄՆ կամ Եգիպտոս, բայց նման դեպքերը մեկանգամյա են: Այսօր բավականին մեծ քանակով սիգարետների արտահանման հույս կա, իսկ շինանյութերի (մասնավորապես քարի) որոշ տեսակներ որոշ գործարարներ փորձում են արտահանել Միջին Արեւելք, Կանադա եւ Ամերիկա:

«Ապավենը» գործում է 93 թ.-ից եւ տարեցտարի աշխատանքի ծավալները աճում են: Ընկերության 93-94 թ.-ի մոտ 300 հազ. դոլարի հասնող տարեկան շրջանառության համեմատ միայն այս տարվա երրորդ եռամսյակում շրջանառությունը կազմել է 2 մլն 800 հազար: Այդ ընթացքում, սակայն փոխադրման սակագները մոտ երկու անգամ իջել են: Օրինակ, 95 թ.-ի համեմատ եվրոպայից ներկրվող մի բեռնարկղի փոխադրման արժեքը 1000-1500 դոլարով իջել է: Գների իջեցումը առաջին հերթին պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ նախկինում ծովային ընկերությունները կովկասյան շուկայում ընդամենը երկուսն էին, այսօր Փոթիի նավահանգիստ են մտնում 7-8 ընկերությունների նավեր, երկրորդ «Ապավենն» արդեն մասնագիտացել է իր գործի մեջ, իջեցվել է ցամաքային փոխադրման ինքնարժեքը: Ըստ պրն Ղազարյանի, գների իջեցման պատճառով իջել է ընկերության շահութաբերությունը, որը եթե նախկինում կազմում էր 18-25 տոկոս, այսօր 7-15 տոկոս է: Տեղեկացվեց, որ «Ապավենը» մշակել է փոխադրման սակագների զեղչերի համակարգ՝ առաջին հերթին արտահանվող բեռների համար եւ երկրորդ հերթին արտահանվող արդյունաբերական արտադրանքների համար, որոնք արտադրվում են Հայաստանում: Ի դեպ, դա միջազգայնորեն ընդունված կարգ է, որեւէ երկիր բեռների ներկրումը միշտ թանկ է արտահանումից: Զեղչերով աշխատելը, ինչպես նաեւ ընկերության նկատմամբ դեբիտորական պարտքերի առկայությունը հետապնդում է միայն մեկ նպատակ շուկան ձեռք պահել եւ ունենալ մշտական կամ «նվիրյալ հաճախորդներ»: Արցակցության պայմաններում ծառայությունների որակի բարձրացմանը զուգահեռ կրճատվել են նաեւ բեռների փոխադրման ժամանակահատվածները: Նախկինում եվրոպայից բեռները հասնում էին 25-45 օրում, այսօր արդեն 25-30 օրում:

Ինչ վերաբերում է բեռնափոխադրման ուղղություններին, այսօր «Ապավենի» միջոցով բեռները հիմնականում գալիս են Հյուսիսային եւ Հարավային Եվրոպայից (Ռոտերդամ նավահանգստով), մասնավորապես Գերմանիայից, Ֆրանսիայից, Հոլանդիայից, Իտալիայից, Իսպանիայից, ինչպես նաեւ ԱՄՆ-ից (ոչ այնքան մեծ ծավալներով), Ուկրաինայից եւ վերջապես Ռուսաստանից: Հաճախ լինում են բեռներ Ավստրալիայից, Հարավային Աֆրիկայից, բայց այդ ամբողջը կախված է նրանից, թե մեր գործարարները ինչ միջազգային կապեր են ստեղծում: Մի խոսքով դատելով բեռնափոխադրության ուղղություններից, դրանց փոփոխություններից կարելի է պատկերացում կազմել, թե որ ժամանակահատվածում որ տարածաշրջանի հետ են Հայաստանի գործարար կապերը աշխուժանում: Արդեն երկու տարի մեր շուկայում նկատվում է շրջադարձ դեպի որակյալ եվրոպական չափանիշներին համապատասխան ապրանքները, այսօր ավելի շատ եվրոպական ապրանքներ են ներկրվում Հայաստան, քան արեւելյան երկրների: Ներկայումս «Ապավենը» բեռնափոխադրումներ չի իրականացնում միայն Դուբայ-Բանդերբաս-Իրան-Մեղրի ուղղությամբ, որը ընկերության «ռազմավարական որոշման» արդյունքն է: Ա. Ղազարյանի խոստովանությամբ իրանական ընկերությունների հետ մի քիչ դժվար է աշխատել եւ իրենք չեն փորձի իրենց «սերվիսը փչացնել»:

Տեղեկացվեց նաեւ, որ ընկերության փոխադրումների 60-70 տոկոսը երկաթուղով է իրականացվում, ավտոմոբիլային փոխադրումները իրականացնում է «Ապավեն տրանսավտո» ձեռնարկությունը ԱՊՀ տարածքով: Ինչ վերաբերում է Հայաստանի երկաթգծի բարձր տարիֆներից գործարարների դժգոհությանը, ապա ԱՊՀ տարածքում դրանք ամենացածրն են: Այլ հանգամանք է, որ երկաթուղու «Վրաստանի հատվածը թանկացված է»: Այս տարվա օգոստոս-սեպտեմբերին մեր կառավարության ջանքերի շնորհիվ դրանք 20 տոկոսով իջեցվեցին: ՀՀ տրանսպորտի նախարարությունը պաշտոնապես հայտարարել է, որ եկող տարվա սկզբին կլինի եւս 20 տոկոսի իջեցում, այդ դեպքում արդեն Հայաստանի եւ Վրաստանի հատվածների գները կհավասարվեն եւ փոխադրողներն այլեւս «չեն նվնվա»:

Ինչ վերաբերում է ընդհանրապես հանդիպող խոչընդոտներին, դրանք, ըստ «Ապավենի» նախագահի, կապված են օրինաչափությունների հետ: Համենայն դեպս իրենք մինչ այժմ պետական կառույցների հետ խոչընդոտներ չեն ունեցել: Պրոբլեմները հիմնականում կապված են Հայաստանի տնտեսական կառավարման, օրենսդրական դաշտում եղած թերությունների հետ, որոնք ազդում են ցանկացած տնտեսվարողի վրա: «Բայց դրանք եւս հաղթահարելի են», լավատեսորեն եզրափակեց պրն Ղազարյանը:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

ՏԱՐԵԴԱՐՁԱՆ

Թուրքիան հանրապետական կարգերի հռչակման 75-ամյակին բախվեց նոր խնդիրների

Հոկտեմբերի 29-ին լրացավ Թուրքիայում հանրապետական կարգերի հռչակման 75-րդ տարին: Տարելիցը նշվեց շքեղ հանդիսություններով, որոնց մասնակցեցին տարբեր երկրներից 12 նախագահ, մեկն ինքնակոչ, 100 վարչապետ եւ մեծ թվով պաշտոնական ներկայացուցիչներ: Հանդիսությունների նախագահի մակարդակով մասնակցող երկրների շարքում էին Ալբանիան, Վրաստանը, Ադրբեջանը, Ղազախստանը, Թուրքմենստանը, Ուզբեկստանը, Ղրղզստանը, Տաջիկստանը, Պակիստանը, Կոմորյան կղզիները ու Իսրայելը, նաեւ «Հյուսիսային Կիպրոսի Թուրքական Հանրապետությունը»: Քանի որ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի մասնակցության հարցը վերոհիշյալ հանդիսություններին Հայաստանում շահարկվեց, ուստի եւ նպատակահարմար ենք գտնում ընդգծել, որ Թուրքիան վերոհիշյալ երկրներից Ադրբեջանի ու Վրաստանի հետ ռազմական եւ ռազմավարական բնագավառներում համագործակցում է, այդ համագործակցությունն ամրագրված է համապատասխան պայմանագրերով:

Ղազախստանը, Թուրքմենստանը, Ուզբեկստանը, Ղրղզստանը թուրքալեզու հանրապետություններ են, Թուրքիան դրանց հետ էթնոմշակութային եւ պատմական կապեր ունի: Տաջիկստանն ամենեւին էլ թուրքալեզու չէ, բայց որպես միջինասիական հանրապետություն տեղ է գրավում ամերիկյան այսպես կոչված կենսական շահերի գոտում: [illegible] ԱՄՆ-ը [illegible] Անդրկովկասում, այնպես էլ Միջին Ասիայում գործում է իր լիազոր ներկայացուցչի Թուրքիայի միջոցով: Գալով Ալբանիային, պետք է ասել, որ այդ պետությունն ակնհայտորեն կողմնորոշվում է դեպի Թուրքիա: «Հյուսիսային Կիպրոսի Թուրքական Հանրապետությունը» կողմնորոշվելուց բացի, տնտեսապես, քաղաքականապես եւ ռազմականապես ինտեգրացվում է Թուրքիայի հետ: Ինչ վերաբերում է Իսրայելին, ապա դա տարածաշրջանում Թուրքիայի ռազմական եւ ռազմավարական դաշնակիցն է:

Վերոհիշյալ պետությունների մասնակցությունը Թուրքիայի Հանրապետության 75-ամյակին նվիրված տոնակատարություններին միանգամայն բնական էր, եւ նրանք հրաժարվելու որեւէ պատճառ չունեին: Համենայն դեպս Թուրքիան նրանց նկատմամբ թշնամական քաղաքականություն չի վարում, ոչ էլ շրջափակման է ենթարկում կամ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման համար նախապայմաններ առաջարկում, ինչպես Հայաստանի հանդեպ է վարվում:

Անցած 75 տարիների ընթացքում Թուրքիայի բնակչությունը 13 մլն-ից հասավ 63-ի: Փոխվեց 7 նախագահ, Սուլեյման Դեմիրելն այդ պաշտոնում 8-րդն է: Այդ ընթացքում կազմավորվեց 55 կառավարություն, Մեսութ Յըլմազի ներկայիս կառավարությունը ներառյալ: Շնորհիվ այդ կառավարությունների գործունեության Թուրքիան տնտեսական նկատելի առաջընթաց ապրեց: Սակայն առաջընթացին զուգահեռ երկրի առջեւ ծառացան այնպիսի գերխնդիրներ, ինչպիսիք են թուրքական լիրայի մոլեգնող արժեզրկումն ու Քրդստանի աշխատավորական կուսակցության PKK-ի, գլխավորած քրդական շարժումը: Յըլմազի կառավարությունը, որ ծանր ժառանգություն էր ստացել նախորդից իշխանության եկավ արժեզրկումը կրճատելու, արժեզրկման ցուցանիշը 50 տոկոսի հասցնելու առաջադրանքով: Հակառակ դրան 1997 թ. վերջին արժեզրկումը հասավ 99.1 տոկոսի, իսկ ներկա դրությամբ, պետական վիճակագրական ինստիտուտի տվյալներով, 76.6 տոկոս է կազմում: Ենթադրվում է, որ այս ցուցանիշը մինչեւ տարվա վերջը զգալի կաճի: 1997 թ. վերջին Թուրքիայի արտաքին առեւտրի հաշվեկշիռը, ըստ իշխանությունների, 20 մլրդ դոլարի պակասորդ տվեց, արտաքին պարտքը կազմում էր 80 մլրդ ամերիկյան դոլար, իսկ գործազրկությունը 20 տոկոս, որ համազոր է ավելի քան 12.6 մլն-ի:

Վերոհիշյալ ցուցանիշները հարաբերական են: Ընդդիմության տվյալներով Յըլմազի կառավարությունը գիտակցաբար կրճատել է դրանք: Օրինակ, ընդդիմությունը գտնում է, որ գործազրկությունը 18 մլն-ի է հավասար, իսկ արտաքին առեւտրի հաշվեկշիռն անցյալ տարում 30 մլրդ-ի պակասորդ է տվել: Այս ամենին հետեւել է 6.4 տոկոսի տնտեսական աճ: Մասնագետների կարծիքով վերոհիշյալ ցուցանիշներով այսպիսի աճը համազոր է հրաշքի: Մինչդեռ տնտեսության մեջ հրաշքներ չեն լինում: Հարց է ծագում ինչո՞վ է պայմանավորված տնտեսական 6,4 տոկոսի աճը: Այդ հարցին պատասխանում է «Հյուրրիյեթի» սյունակագրի հեղինակ Բեքիր Չոշքուն, ընդգծելով ստվերային տնտեսության մեջ թմրադեղերի միջազգային առեւտրի նշանակությունը թուրքական տնտեսության համար: Նա նշում է, որ այդ առեւտրից Թուրքիան 32 մլրդ դոլարի եկամուտ է ստանում, որը զգալի գերազանցում է զբոսաշրջիկությունից եւ արդյունաբերությունից ստացված գումարներին:

Թեեւ սա պատկառելի գումար է, սակայն երկիր մուտք է գործում շնորհիվ մաֆիայի գործունեության, ինչի հետեւանքով մաֆիան սերտանում է պետական իշխանությունների հետ: Դեռ ավելին վարչապետ Մեսութ Յըլմազը գտնում է, որ ոչ թե պետությունն է օգտվել մաֆիայի գործունեությունից, այլ մաֆիան է օգտագործել պետական իշխանության կառույցները: Թուրքիայում մաֆիա-պետական իշխանություն սերտ կապի առումով ավելի հատկանշական են Յըլմազի հետեւյալ խոսքերը «եթե չլիներ մեր կառավարության վճռական պայքարը, ապա Թուրքիայի Հանրապետությունն անխուսափելիորեն վերածվելու էր մաֆիայի հանրապետության»: Վերջին շրջանում մաֆիա-պետական իշխանություն կապը մեծապես զբաղեցնում է Թուրքիայի օրակարգը: Քանի որ այդ կապի մեջ են հայտնվել «Մայր հայրենիք» կուսակցության ղեկավար կազմի անդամները, օրինակ, Բուրսայում դրա քաղաքային վարչության ղեկավարը, ուստի մաֆիայի դեմ վճռական պայքարի մասին Յըլմազի խոսքերը տարակուսանք են առաջացնում թուրքական հասարակության մեջ: Դրա համար առկա են լուրջ հիմքեր: Նշենք, որ մինչ վարչության ղեկավարը, բացահայտվել էր մաֆիայի ղեկավար Ալաթթին Չաքըջիի հետ կառավարության պետնախարար Էյուփ Աշըքի մեկուկեսժամյա հեռախոսազրույցը, եւ վերջինս ստիպված հրաժարական էր տվել:

Թուրքական մամուլը նկատի ունենալով, որ Աշըքը «Մայր հայրենիք» կուսակցության մեջ Յըլմազի մերձավորներից է եւ ինքնիս խուզարկուի կեցվածքով նրան ինֆորմատորի ծառայություն է մատուցում, ակնարկեց թե Յըլմազը չէր կարող անտեղյակ լինել վերոհիշյալ հարցազրույցից: Դրան հետեւեցին մաֆիայի [illegible] մեղադրանքները Յըլմազի հասցեին, ինչը զգալի թուլացրեց Յըլմազի կառավարության առանց այն էլ հեղհեղուկ դիրքերը Մեջլիսում: Նվազեց նրա կուսակցության ժողովրդականությունը: Դրա հետագա նվազումից խուսափելու համար Յըլմազին այլ ելք չէր մնում, քան խախտել առաջիկա տարվա ապրիլի 18-ին Մեջլիսի վաղաժամկետ ընտրություններ նշանակելու ժողովրդա-հանրապետական կուսակցության հետ ս. թ. հունիսի 5-ին ձեռք բերված համաձայնությունը: Ընտրությունները նշված ժամկետից ավելի շուտ անցկացնելու Յըլմազի փորձերը բախվեցին ժողովրդա-հանրապետական կուսակցության նախագահ Դենիզ Բայքալի կոշտ հակազդեցությանը:

Ս. թ. հոկտեմբերի 23-ին վերջինս մերժեց կառավարող կոալիցիայի կազմին միանալու Յըլմազի առաջարկը: Նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ Յըլմազի կառավարությունը երկկուսակցական լինելով հանդերձ, դրա կազմում ընդգրկված կուսակցությունները տեղերի քանակով Մեջլիսում փոքրամասնություն են կազմում, եւ կառավարության հետագա գործունեությունը պայմանավորված է ժողովրդահանրապետականների խմբակցության աջակցությամբ, ընտրություններն անխուսափելի են դառնում: Քանի որ «Մայր հայրենիք» եւ ժողովրդա-հանրապետական կուսակցությունների փոխհամաձայնությունը նախատեսում է ընտրությունների անցկացումը հանձնարարել անկողմնակալ կառավարության, հետեւաբար Յըլմազը մինչեւ Նոր տարի անխուսափելիորեն կանգնում է հրաժարականի փաստի առջեւ:

Կարեւորը, սակայն, ընտրությունները չեն, ոչ էլ դրանց վաղաժամկետության հանգամանքը, այլ իսլամականության հարաճուն վերելքն է, որ տեղի է ունենում «Բարօրություն» կուսակցության գործունեության պայմաններում: Ինչպես հայտնի է, իսլամականներն այդ կուսակցության հենքի վրա ստեղծեցին «Առաքինություն» կուսակցությունը, դրա ղեկավարի պաշտոնն ստանձնեց Նեջմեթթին Էրբաքանի մերձավորներից Ռեջայի Քութանը: Այլ կերպ ասած «Բարօրություն» կուսակցությանը փոխարինեց «Առաքինությունը», իսկ Էրբաքանին համապատասխանաբար Քութանը: Սոցիոլոգիական ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս որ «Առաքինություն» կուսակցության ժողովրդականությունն ընտրողների շրջանում անընդմեջ աճում է: Հետեւաբար Մեջլիսի վաղաժամկետ ընտրություններն ավելի վաղ ժամկետում անցկացնելու վարչապետ Յըլմազի փորձերը, երբ նրա կուսակցության հեղինակությունը նվազում է երկրում, պատահական չեն: Բոլորովին պատահական չէ «Առաքինություն» կուսակցության ժողովրդականության աճին զուգընթաց իսլամականների ընդհատակյա գործունեության ակտիվացումը, ինչը հետեւանք է «Բարօրություն» կուսակցության գործունեության դադարեցման եւ այն ճնշումների, որ ենթարկվում է դրա իրավաժառանգորդը Քութանի գլխավորությամբ:

Հոկտեմբերի 29-ին Թուրքիայի Հանրապետության 75-ամյակին նվիրված տոնակատարությունները խափանելու փորձը, որ վերջին պահին հաջողվել է խափանել [illegible] մարմիններին, երկրում իսլամականների ընդհատակյա գործունեության ակտիվացման առավել [illegible] դրսեւորում է: Սա նաեւ [illegible] դրսեւորում էր, քանի որ [illegible] մի բեռնատար Քեմալ Աթաթուրքի դամբարանի վրա: Թուրքական հետախուզությունը նոյեմբերի 4-ին վերոհիշյալ փորձը պայմանավորեց 1984 թ. Գերմանիայում կազմավորված «Իսլամական համայնքների եւ կազմակերպությունների միության» անվան հետ, նշելով, որ միությունը Մեթին Քափլանի գլխավորությամբ սրբազան պատերազմ է հայտարարել Թուրքիայի Հանրապետությանը: Թուրքական թերթերն անմիջապես արձագանքեցին թե ահաբեկչությանը եւ թե կազմակերպության ղեկավար Քափլանին Թուրքիա վերադարձնելու Անկարայի ձեռնարկումներին, ընդգծելով, որ Գերմանիան հրաժարվում է կատարել վերջինիս պահանջը: Ի դեպ, Քափլանը Գերմանիայի քաղաքացի է: Հարցը, սակայն, սոսկ Քափլանի անձով չի սահմանափակվում: Տվյալ դեպքում կարեւորվում է «Իսլամական համայնքների եւ կազմակերպությունների միության» ընդհատակյա գործունեությունն ընդդեմ Թուրքիայի եւ այդ գործունեության «հովանավորումը» Գերմանիայի կողմից:

Համենայն դեպս, եթե PKK-ի «ահաբեկիչներն» առիթ էին տալիս Թուրքիային սրելու փոխհարաբերությունները Սիրիայի հետ, ապա իսլամական ահաբեկիչների առթիվ Թուրքիան սկսել է Գերմանիային մեղադրել: Մեղադրանքները կվերածվե՞ն սպառնալիքի, թե ոչ, ինչպես Սիրիայի պարագայում էր, դժվար է ասել: Ակնհայտ է, սակայն, որ Թուրքիան կազմավորման 76-ամյակն է թեւակոխում երկրում իսլամականության վերելքի հետ իսլամ արմատականների ընդհատակյա գործունեության ակտիվացման պայմաններում: Այդ ընթացքում մաֆիա-պետական իշխանություն կապը, որպես անհետաձգելի խնդիր, շարունակում է սրել ներքաղաքական իրավիճակը երկրում այնպիսի ավանդական խնդիրների կողքին, ինչպիսիք են թուրքական լիրայի մոլեգնող արժեզրկումն ու քրդական հարցը:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Եվրախորհուրդը բարեփոխեց մարդու իրավունքների դատարանը

Նոյեմբերի 3-ին Ստրասբուրգում եվրախորհուրդը բացեց մարդու իրավունքների նոր եվրոպական դատարանը: Մշտապես գործող այս նոր դատարանը կփոխարինի մինչեւ այժմ եղածին, որը երկաստիճան էր եւ կազմված էր հայցերի զտման հանձնաժողովից եւ մասնակի ժամկետով գործող դատարանից: Նոր դատարանը կոչված է մարդու իրավունքների բնագավառում լուծելու շուրջ 760 մլն եվրոպացիների վեճերը: Դրա 40 դատավորները (յուրաքանչյուր երկրից՝ մեկը) անգործ չեն մնա: Բացի նոր գործերից, նրանք ստիպված կլինեն լուծում տալ նախկին դատարանից ժառանգություն մնացած 7000 հայցերին: Բացի դրանից, հավանական է, որ եվրախորհրդին վերջերս անդամակցած պետությունների քաղաքացիները զանգվածաբար դիմեն այս նոր դատարանին, քանզի այդ պետություններում ժողովրդավարության խախտման բազմաթիվ դեպքեր են արձանագրվում: Մինչեւ օրս մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանին ամենամեծ թվով գործեր տված պետություններն են Իտալիան, Թուրքիան, Ֆրանսիան, Լեհաստանը եւ Մեծ Բրիտանիան: Իտալացիների գործերը հաճախ կախված են դատավարության ժամկետների ձգձգման հետ: Թուրքիայի երկրորդ տեղում գտնվելը պայմանավորված է գլխավորապես քրդական հարցով: Ինչ վերաբերում է Ֆրանսիային, տվյալ դեպքում ամենից հաճախ խոսվում է ֆաշիստամետ մարշալ Պետենի հիշատակը պաշտպանող գովազդների եւ վարակված արյան փոխներարկման գործերի, ինչպես նաեւ ոստիկանության թույլ տված որոշ սխալների մասին:

«ԷՔՍՊՐԵՍ»

Պրահան պատասխանատու չէ «Ազատության» հաղորդումների համար

ՊՐԱՀԱ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Չեխիայի նախագահ Վացլավ Հավելը Իրանին կոչ է արել հրաժարվել Պրահայից իր դեսպանին ետ կանչելուց եւ նրա հետ տնտեսական համագործակցությունը դադարեցնելուց: Նա անհամարժեք է համարում Թեհրանի գործողությունները, որը հայտարարել է այդ մասին ի նշան բողոքի ֆարսի լեզվով Չեխիայի մայրաքաղաքում տեղակայված «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդումների սկսվելու դեմ: Չեխիան պատասխանատվություն չի կրում «Ազատություն» ռադիոկայանի եւ նրա հաղորդումների բովանդակության համար: Պրահան սոսկ համաձայնություն է տվել իր տարածքից դրանց կանոնավոր հեռարձակմանը Իրան, ասել է Վացլավ Հավելը: Նրա խոսքերով, Պրահան մտադիր չէ վերանայելու իր որոշումը:

Լուծվեց Թուրքիայի եւ Բուլղարիայի սահմանային հինգամյա վեճը

ԱՆԿԱՐԱ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Թուրքիայի վարչապետ Մեսութ Յըլմազը եւ Բուլղարիայի կառավարության ղեկավար Իվան Կոստովը չորեքշաբթի երեկոյան հաստատել են Մուտլուդերե-Ռեզվե շրջաններում երկու երկրների միջեւ սահմանի որոշման մասին ավելի վաղ ստորագրված համաձայնագիրը: Ձեռք բերված պայմանավորվածությունը թույլ տվեց լուծել հինգամյա այն վեճը, թե որտեղով պետք է անցնի սահմանագիծն այդ տեղամասում: Թուրքիայի վարչապետը կնքված փաստաթուղթը համարել է Անկարայի եւ Սոֆիայի միջեւ բարիդրացիական հարաբերությունների դրսեւորում:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Սպահանը Իրանի Սպահան քաղաքում 5000 տպաքանակով լույս է տեսել Իրանի հայտնի լուսանկարիչ Ղոլամհոսեյն Արաբի «Իրանի եկեղեցիները» լուսանկարչական արժեքավոր ժողովածուն։ Արաբը ծնվել է 1957 թ. Աբադան քաղաքում եւ ավելի քան 20 տարի զբաղվում է լուսանկարչությամբ։ Նա մասնակցել է իրանական եւ արտերկրյա բազմաթիվ ցուցահանդեսների, ունեցել է նաեւ անհատականներ Իրանում եւ տարբեր երկրներում։ Արաբի ստեղծագործությունների առանցքը հայրենի երկրի ճարտարապետական կոթողներն ու արժեքներն են։ Նա լույս է ընծայել լուսանկարչական «Գիրք Սպահանի», «Ղոլամհոսեյն Արաբի հայացքով» եւ «Իրանը սիրո երկիր» ժողովածուները։

Ջուղան Ադրբեջանին վերագրելը, մեղմ ասած, հեռու է ճշմարտությունից եւ թյուրիմացությունների տեղիք կտա։ Անգլերեն տարբերակում հիշյալ «վրիպակը» արտահայտված է «Հայերը Սպահան են տեղափոխվել Հայաստանից եւ Ադրբեջանից» ձեւակերպումով։ Այս տարբերակը եւս ընդունելի կլիներ, եթե նշվեր «Իրանի Ադրբեջան նահանգից», որը համապատասխանում է պատմական իրողությանը, փաստ, որի մասին նշված է նաեւ հենց խնդրո առարկա նյութի մեջ։ Այլապես այսօրվա ընթերցողի մեջ, լինի հայ թե այլ ազգի ներկայացուցիչ, այն տպավորությունն է ստեղծվում, որ ըստ հեղինակների Ադրբեջանի պետությունը ոչ թե 1918 թ. Թուրքիայի ջանքերով է ձեւավորվել, այլ գոյություն է ունեցել դեռեւս 17-

մանը տրված է ամբողջությամբ, որում նա հայերի մասին խոսում է ջերմ, բարեկամական եւ հարգալից, իր աջակցությունը խոստանում վանքի կառուցման եւ այլ հարցերում։ Նշվում է նաեւ, որ շահի հրամանով Էջմիածնից բերվել են մի քանի քարեր։ Ի դեպ, քարերից մեկը պահպանվում է առ այսօր, որի պատկերը նույնպես զետեղված է ժողովածուի մեջ։

Ի վերջո, «Իրանահայ եկեղեցիները» վերնագրի տակ նշվում է, որ իրանահայ հոգեւոր ղեկավարությունը իրականացվում է երեք թեմերի՝ առաջնորդարանների միջոցով. Ա) Սպահանի թեմ, որի մեջ ընդգրկվում են Նոր Ջուղա, Փերիա գավառները, որտեղ ժամանակին ավելի քան 30 հայկական գյուղեր են եղել, իսկ այսօր մնացել է մասամբ հայաբնակ

«Իրանի եկեղեցիները»

Արաբի ներկա՝ գունավոր բարձրորակ թղթով, 34x24 սմ-ոց ժողովածուն նվիրված է Իրանի հայկական եկեղեցիներին եւ ընդգրկում է Իրանի տարբեր մարզերում, շրջաններում ու գյուղերում գտնվող 34 եկեղեցիների ու վանքերի ավելի քան 75 հոյակապ լուսանկարներ։ Ղոլամհոսեյն Արաբը նախաբանում նշում է, որ ալբոմը տարիների տեւական աշխատանքի, բազմաթիվ ճանապարհորդությունների, ինչպես նաեւ հայերի հետ շփման արդյունք է։ Նա ընդգծում է, որ ժողովածուում զետեղված լուսանկարներն արվել են յուրահատուկ մի հայացքով, ինչը բխում է Իրան աշխարհի բազմերանգ ճարտարապետության նկատմամբ նրա տածած վաղեմի զգացմունքներից։ Հաշվի են առնվել լույ կառույցների համապատասխանությունը լուսանկարչության տեսանկյունից, ուստի Իրանում առկա ոչ բոլոր եկեղեցիներն են ընդգրկվել ժողովածուում։

Խիստ ուշագրավ նկարչական այս ալբոմում հեղինակի խոսքից զատ, որը ներկայացվել է միայն պարսկերեն, անգլերենով եւ պարսկերենով տեղ են գտել իրանահայության եւ լուսանկարված 34 հայկական հուշարձանների, ինչպես նաեւ այժմյան հոգեւոր ղեկավարության կառուցվածքի մասին տեղեկություններ։ Իսկ լուսանկարների ցանկը ներկայացված է 4՝ հայերեն, անգլերեն, գերմաներեն եւ ֆրանսերեն լեզուներով։

Իրանահայության մասին նյութը, որը կազմել են Հեմաթոլա Էնթեխաբին եւ Լեւոն Մինասյանը, սկսվում է աչքի զարնող «վրիպակով», ինչը չէր կարող վրիպել նաեւ վերջինիս կողմից։ Այդ նյութի պարսկերեն տարբերակում կարդում ենք. «Իրանահայությունը 17-րդ դարի սկզբին՝ 1605 թվականին, երբ շահ Աբաս Առաջինը Օսմանյան կայսրության հետ պատերազմում էր, Հայաստանից եւ Ադրբեջանի Ջուղայից տեղափոխվեց եւ վերահաստատվեց մայրաքաղաք Սպահանում։ Ջուղայի բնակիչներին, որոնք մեծամասնությամբ արհեստավոր եւ առեւտրական հայեր էին, տեղ հատկացվեց Զայանդեռուդ գետի հարավային հատվածում, որի համար Նոր Ջուղա անունը ընտրեցին»։ Եթե Ադրբեջանի Ջուղայի փոխարեն նշվեր «այժմյան Ադրբեջանի», ինչ-որ տեղ, թերեւս, հասկանալի կլիներ, սակայն 1605 թ. Հայաստանի մաս կազմող Նախիջեւանի տարածքում գտնվող

րդ դարի սկզբին։ Բացառված չէ, որ դրանք նպատակադրված ձեւակերպումներ են, սակայն, ըստ իս, եթե ընդհանրապես չօգտագործվեր «Ադրբեջանը», բարձրարվեստ այդ աշխատության գեղագիտական արժեքը կշահեր։

Այսուհանդերձ մեզ հուզող «վրիպակը» հեղինակները ցսկել են «նոր վրիպակով»։ Նոր Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի պատմությանը ավելի հանգամանորեն անդրադառնալիս թե՛ պարսկերեն, թե՛ հայերեն տարբերակներում նշվում է, որ հայերը բնակություն հաստատելով Ջուղայում, 1605 թ. կառուցեցին մի վանք, որը ի հիշատակ Հայաստանի Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի կոչեցին Ամենափրկիչ։

Իրանահայության պատմության հատվածում նշվում է նաեւ, որ շահ Աբասը տեղահանության ընթացքում մեծ տառապանքներ եւ դժվարություններ կրած հայերին սիրաշահելու նպատակով, եւ որպեսզի նրանք հայրենիք վերադառնալու հույսեր չփայփայեն, ոչ միայն ավերեց նրանց բնակավայրերը Հայաստանում ու Ջուղայում (դարձյալ տարանջատելով Ջուղան Հայաստանից), այլեւ որոշեց արտասահմանել Էջմիածնի վանքը եւ վերակառուցել Սպահանում։ Այս առնչությամբ շահ Աբասի արձակած հրա-

միայն երկու գյուղ, ինչպես նաեւ Աբադան, Ահվազ եւ Շիրազ քաղաքները, որտեղ այսօր չկան հայկական համայնքներ։ Ապա տրվում է հիշյալ թեմին պատկանող այն եկեղեցիների կառուցման պատմությունը, որոնց լուսանկարները տեղ են գտել ժողովածուում։ Նոր Ջուղայում բացի Ամենափրկիչ վանքից, որը կառուցվել է 1606 թվականին, կանգուն են եւս 12 եկեղեցիներ՝ սբ. Հակոբ (1607), սբ. Գեւորգ (1611), սբ. Աստվածածին (1613), սբ. Ստեփանոս (1614), սբ. Հովհաննու (1621), սբ. Կատարինեի կույսերի մենաստանը, որը գործել է մինչեւ 1945 թ., Բեթղեհեմի (1623), սբ. Նիկողայոսի (1630), սբ. Մինասի (1659), սբ. Ներսեսի (1666)։ Հիշյալ հուշարձաններին են նվիրված ժողովածուի շուրջ 40 լուսանկարները։ Այնուհետեւ՝ Փերիա գավառի Խոյգան գյուղի երեք եկեղեցիներ, որոնցից մեկը՝ սբ. Հովհաննու եկեղեցին կառուցվել է 17-րդ դարի սկզբին, Բոլորան գյուղի սբ. Ղազար եկեղեցին, որը վերակառուցվել է 1912 թ., Շիրազի սբ. Աստվածածին եկեղեցին (1662), Աբադանի սբ. Կարապետը (1945), Ահվազի սբ. Մեսրոպը (1954.)։

Բ) Թեհրանի թեմին են ենթարկվում Թեհրանի, Ղազվինի, Համադանի, Արաքի, Ռաշթի, Էնզելիի եւ Մեշհեդ քաղաքների եկեղեցիները։ Թեհրանում գործում են 7 եկեղեցիներ, որոնցից առաջինը կառուցվել է 1795 թ., իսկ վերջինը՝ 1983թ.։ Այնուհետեւ Ղազվինի սբ. Հռիփսիմե՝ 1936, Համադանի սբ. Ստեփանոսը (1676) եւ Մեշեդի (որտեղ գտնվում է իսլամի շիա ուղղության գլխավոր սրբավայրերից մեկը եւ Իրանի կրոնական գլխավոր կենտրոններից է համարվում), սբ. Մեսրոպ (1941 թ.) եկեղեցիները։

Գ) Ադրբեջանական թեմը (Թավրիզ կենտրոնանիստով) ընդգրկում է Թավրիզի, Ուրմիայի եւ Սալմաստի եկեղեցիները, ինչպես նաեւ Մարանդի սբ. Ստեփանոս (1643 թ.), Մաքուի սբ. Թադեի (1329 թ.) վանքերը։ Վերջինս Իրանում հնագույն եկեղեցին է։ Թավրիզի եկեղեցիները թույլ չեն տվել լուսանկարել, սակայն վերոհիշյալ վանքերի եւ Ուրմիայի սբ. Ստեփանոսի, որը կառուցվել է 18-րդ դարում, եւ Սալմաստի սբ. Սարգիս (1671 թ.) եւ սբ. Գեւորգ (1652 թ.) եկեղեցիներից բավականին թվով լուսանկարներ են զետեղված գեղեցիկ այս ժողովածուում։

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Պատմական փաստերի խեղաթյուրումը երբեք օգուտ չի բերի

Ըստ «Իրանի եկեղեցիները» ալբոմի մեջ գրվածի, կարծես թե հայերն իրենց կամքով են տեղափոխվել Իրան եւ հիմնել Նոր Ջուղան։ Գրված չէ, որ շահ Աբասը հրով եւ սրով, կոտորածներով բռնի տեղահան է արել Արեւելյան Հայաստանի, ինչպես նաեւ հարակից այն տարածքների բնակչությանը, ուր կենտրոնացած էր հայ արտադրողական ներուժը։ Կատարված ողբերգությունը փոխեց մեր պատմության ընթացքը։ Բռնագաղթի հետեւանքը եղավ Արեւելյան Հայաստանի մի հսկայական տարածքի հայաթափումը, որը հնարավորություն տվեց հայոց միջնադարյան (թուրքական) տարրի թափանցմանը։ Եթե չլիներ 17-րդ դարի առաջին կիսամյակի բռնագաղթը, Արեւելյան Հայաստանի հսկայական տարածքները եւ Նախիջեւանը չէին բռնակցվի Ադրբեջանին (հիշենք, որ Նախիջեւանի բռնակցման պատճառը ադրբեջանական տարրի գոյությամբ էր պայմանավորված)։ Այսօր, 400 տարի անց, թուրքական Նախիջեւանի գոյությունը տարածաշրջանում վտանգավոր է նաեւ Իրանի համար։ Ոչ ոք չգիտի, թե հետագայում պատմության ընթացքը ինչպիսին կլինի։ Պատմության կեղծումը հղի է վտանգներով։ Իրանական կողմը պարտավոր է ճիշտ ներկայացնել պատմական փաստերը, իսկ հակառակ դեպքում հայկական կողմը չպետք է լռի եւ հանուն ինչի՞ լռի (մեր լռությունը շահավետ չէ նաեւ Իրանի համար)։ Ճշմարտությունը հայ-իրանական փոխշահավետ բարեկամական հարաբերությունների հիմքն է։

Ա. ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արծվաշենի հերոսները «Տասներկու արծվային թռիչք» գրքում

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Նոյեմբերի 5-ին Երեւանում տեղի ունեցավ բանաստեղծ Հակոբ Սրապյանի «Տասներկու արծվային թռիչք» գրքի շնորհանդեսը, որը պատմում է Արծվաշենի հերոսների մասին։ Երեկոյի ժամանակ ընթերցվեցին հատվածներ հիմնականում հուշերի ձեւով գրված այս գրքից։ Հիշատակի խոսք ասացին ՀՀ պաշտպանության նախարարության, հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, մարտիկների հարազատները։ «Տասներկու արծվային թռիչք»-ը Հակոբ Սրապյանի երրորդ գիրքն է. առաջին երկուսը եղել են բանաստեղծությունների ժողովածուներ։

Ազգային գրադարանը առայժմ կղեկավարի Դավիթ Սարգսյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Աշխատանքից Գեւորգ Տեր-Վարդանյանի ազատումից հետո, ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարը Հայաստանի ազգային գրադարանի տնօրենի պարտականությունները՝ ի տեղի տնօրենի կարգավիճակով, դրել է նախարարության աշխատակազմի ղեկավար Դավիթ Սարգսյանի վրա։ Վերջինս մինչ նախարարությունում աշխատանքի անցնելը «Հայաստան» հրատարակչության տնօրենն էր։ Այս մասին հայտնեցին նախարարության լրատվական ծառայությունում։ 41-ամյա Դավիթ Սարգսյանը Հայաստանի գրողների միության անդամ է, արձակագիր, լրագրող, գրող Մկրտիչ Սարգսյանի որդին է։

Արմեն Անասյանը Կալիֆոռնիայի սիմֆոնիկ նվագախմբի խմբավար

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Կալիֆոռնիայի սիմֆոնիկ նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար Վիկտոր Վենըրը նվագախմբի իր օգնական խմբավար է նշանակել երիտասարդ ջութակահար եւ դիրիժոր Արմեն Անասյանին, տեղեկացնում է «Ասպարեզը»։ Անասյանը ծնվել է Երեւանում, երաժշտական գործիչ Հենրիկ Անասյանի զավակն է, ընտանիքով վերաբնակվել է ԱՄՆ-ում։ Երաժշտական կրթությունն ստացել է Հայաստանում, Գերմանիայում եւ ԱՄՆ-ում, վերջին շրջանում աշխատում է Յաննիի հռչակավոր նվագախմբում որպես դիրիժոր եւ մենակատար. վերջերս նրա հետ մասնակցել է համերգային մեծ շրջագայության։

ԵՐԵՎԱՆ

Երիտասարդական մրցույթը հանրապետական ընդգրկմամբ

Երիտասարդ ստեղծագործողների եւ կատարողների Ավետիք Իսահակյանի անվան 6-րդ մրցույթը այս տարի հանրապետական ընդգրկում ուներ։

Վարդեսի անունը կրող քաղաքային գրադարանը ավանդական մրցույթներին նախորդող եւ հաջորդող օրերին իր շուրջն է հավաքում նրանց, ովքեր անցնող օրերի մեջ արժեւորում են մշակույթը եւ ապրում նորի ներշնչումով։ Ինչպես միշտ, նախորդ տարիների մրցանակակիրները դահլիճում էին, իսկ բեմում նոր անուններ, ասաց գրադարանի տնօրեն Համիկ Կարապետյանը։ Գրական մրցույթը, որ նախագահում էր Ռազմիկ Դավոյանը, նվիրված էր Երեւանի 2780-ամյակին եւ մասնակիցների մեկ ստեղծագործությունը պետք է նվիրված լիներ մեր մայրաքաղաքին։ Դասական երգի կատարման մրցույթի հանձնախումբը նախագահում էր Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի վոկալ-տեսական ֆակուլտետի դեկան, պրոֆեսոր Դավիթ Ղազարյանը։

Երիտասարդ մեներգիչների ժողովրդական երգ կատարողների մրցույթում հաղթող ճանաչվեց եւ առաջին կարգի մրցանակի եւ դիպլոմի արժանացավ Համլետ Գեւորգյանը (Երեւան), Ռուզան Այվազյանը՝ 2-րդ մրցանակի, 3-րդ մրցանակը բաժանեցին Հովիկ Ադամյանը (Գյումրի), Նազիկ Գրիգորյանը (Կոտայք)։

Երիտասարդ մեներգիչների դասական երգ կատարողների հաղթողներն էին Ասատրյան Հեղինեն (Երեւան), Նունե Մուրադյանը (Արմավիր)։ 2-րդ մրցանակը կիսեցին Մկրտիչ Բաբաջանյանը (Երեւան), Վահան Սարգսյանը (Երեւան), 3-րդ տեղը հատկացվեց 3 մասնակիցների՝ Հովհաննես Նազարյան (Երեւան), Վահագն Հակոբյան (Արարատ), Զարուհի Հովակիմյան (Երեւան)։

Գրական մրցույթում 1-ին մրցանակը Լուսինե Հարությունը ([illegible]) ստացավ, 2-րդ մրցանակը Նունե Գասպարյանը (Թալին), իսկ 3-րդ մրցանակը Հայկ Մարտիրոսյանը (Երեւան)։

«Մի սիրտ զոհե տիեզերքի մեջ հավերժ տրոփեր»։ Վարդեսի խոսքով մրցույթ 98-ի մասնակիցները նոր սերնդին կհուշեն գնահատել եւ պահպանել այն, ինչ-որ ունենք։

Նրանց այս տարի աշխարհի տարբեր ծայրերից մաղթանքներ էին հղել մեր երգարվեստի վարպետները Բարսեղ Թումանյանը Ավստրալիայից, Էլվիրա Ուզունյանը Բոստոնից, Գեղամ Գրիգորյանը Սանկտ Պետերբուրգից, Համիկ Պապյանը Վիեննայից, Արա Դավթյանը Իտալիայից։

Հաջորդ տարի հոկտեմբերին վարպետի հիշատակին երիտասարդ ստեղծագործողների մրցույթ կհայտարարվի եւ նրանք կվայելեն բարերարների հովանավորությունը, ինչպես որ այս անգամ՝ կանադահայ բարերարներ Մկո եւ Շաքե Մալխասյանները ուրախությամբ սատարեցին, եւ միջոցներ տրամադրեց նաեւ Երեւանի քաղաքապետարանը։

ՄԱՆԻԿ ՈՍԿԱՆՅԱՆ

Դիլիջան. Ռադիոտեխնիկական մասնագիտությունների գծով պահանջարկը փոքրանում է

Դիլիջանի ռադիոէլեկտրոնային սարքաշինության տեխնիկումի ռադիոտեխնիկական չափումներ, տնտեսագիտություն, տարրական դասարանների մանկավարժություն եւ իրավաբանություն բաժիններում ընթացիկ տարում ընդունվել է 75 դիմորդ՝ նախատեսված 100-ի դիմաց։ Տեխնիկումի տնօրեն Չիբուխչյանի կարծիքով, ընդունելության տեղերը չհամալրելու պատճառը արտադրության ոլորտի բացակայությունն է (տեխնիկումը մասնագետներ էր պատրաստում «Իմպուլս» գործարանի, տրիկոտաժի ֆաբրիկայի եւ այլ հիմնարկ-ձեռնարկությունների համար)։ Բացի այդ, տարածաշրջանում զգալիորեն ավելացել է պետական եւ մասնավոր հատվածի ուսումնական հաստատությունների թիվը։ Պրն Չիբուխչյանն իր մտահոգությունը հայտնեց նաեւ այն մասին, որ ռադիոտեխնիկական մասնագիտությունների նկատմամբ աստիճանաբար փոքրանում է պահանջարկը։ Դրա հետեւանքով տնօրենությունը ստիպված է բացել նոր, մեր օրերի համար փոքր-ինչ «մոդայիկ» մասնագիտությունների գծով բաժիններ։ Չնայած դրան, տեխնիկումի 15 լաբորատորիաներում պահպանվել են տեխնիկա-սարքավորումներ, որոնք անգործության մատնվելու հետեւանքով օրեցօր շարքից դուրս են գալիս։

ՆԵԼԼԻ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մարզանք

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հաղթողները կորոշվեն վերջին խաղերում

Եվրոպական երկրների չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցումներում 4-րդ տուրի խաղերով սկսվեց երկրորդ շրջանը:

Առաջին խմբում «Այախսը» Ամստերդամում 2-0 հաշվով հաղթեց «Օլիմպիակոսին»: Վիչգեի (33-րդ րոպեին) եւ Գորրեի (88) խփած գոլերի շնորհիվ հոլանդական թիմը միավորներով հավասարվեց մրցակցին: Զագրեբում տեղի «Կրոացիան» տարավ իր առաջին հաղթանակը՝ վստահորեն առավելության հասնելով «Պորտուի» նկատմամբ:

Ոչ մի կերպ հաղթել չի կարողանում հանրահայտ «Յուվենտուսը»: Թուրինցիներն արդեն 4-րդ անընդմեջ ոչ-ոքին խաղացին: Ընդ որում, վերջին խաղում «Յուվենտուսը» կարող էր եւ պարտվել: 45-րդ րոպեին Բիլբաոյի «Ատլետիկի» ֆուտբոլիստները բացեցին հաշիվը: Սակայն 69-րդ րոպեին իրենք էլ հավասարեցրին այն, երբ բասկերի թիմի խաղացող Լասան գնդակն անցկացրեց սեփական դարպասը: **Երկրորդ խմբի** մրցաշարի առաջատարը Ստամբուլի «Գալաթասարայ» թիմն է, որը 4-րդ տուրում վստահորեն հաղթեց «Ռոսենբորգին»:

Երրորդ խմբում ընդամենը մեկ խաղ կայացավ: Վիճակահանության կամքով արդեն երկրորդ անգամ անընդմեջ նույն խմբում են հայտնվում Մոսկվայի «Սպարտակը» եւ Միլանի «Ինտերը»: Նախորդ երեք խաղերում միեւնույն 2-1 հաշվով հաղթել էին իտալացիները: Այս անգամ մոսկվացիները հույս ունեին հաղթել՝ օգտվելով այն բանից, որ մրցակիցները վատ մարզավիճակում են, նրանց որոշ առաջատար խաղացողներ վնասվածքներ ունեն: Այդ պատճառով Մոսկվա չէին եկել Յուրի Ջորկաեֆը, Ռոբերտո Բաջոն: Իրոք, խաղն ընթացավ «Սպարտակի» առավելությամբ: Իտալացիներին մի քանի անգամ փրկեց նրանց դարպասապահ Ջանլուկա Պալյուկան: Սակայն 68-րդ րոպեին նա էլ չկարողացավ ոչինչ անել Անդրեյ Տիխոնովի հարվածից հետո: Միայն նախավերջին րոպեին «Յուվենտուսը» կարողացավ խուսափել պարտությունից. Դիեգո Սիմեոնեն գլխի հարվածով հավասարեցրեց հաշիվը: Այս խմբի «Շտուրմ»-«Ռեալ» հանդիպումը չանցկացվեց, քանի որ հորդ անձրեւի պատճառով Գրաց քաղաքի խաղադաշտը դարձել էր ոչ պիտանի: Այդ խաղը կայացավ երեկ ուշ երեկոյան:

«Մանչեսթր Յունայթեդը» երկրորդ խաղում անընդմեջ խոշոր հաղթանակ տարավ: **Չորրորդ խմբի** առաջատարն այս անգամ Կոպենհագենի «Բրոնդբյուի» դարպասը 5 անպատասխան գոլ խփեց: Մրցակցի դաշտում կարեւոր հաղթանակ տարավ «Բավարիան»: Առաջին գոլը 29-րդ րոպեին խփեց «Բարսելոնի» հարձակվող Ջիովաննին: Սակայն երկրորդ խաղակեսում Մյունխենի ֆուտբոլիստները կարողացան զգալիորեն ուժեղացնել իրենց խաղը եւ Ալեքսանդր Ցիկլերի (48) ու Հասան Սալիհամիդժիչի (87) հարվածներից հետո պոկել հաղթանակը:

Շատ անորոշ վիճակ է ստեղծվել **հինգերորդ խմբի** մրցաշարում: Այստեղ 4-րդ տուրում հիանալի խաղ ցույց տվեց Կիեւի «Դինամոն»՝ 3-1 հաշվով արժանի հաղթանակ տանելով Լոնդոնի «Արսենալի» նկատմամբ: Ուկրաինայի ֆուտբոլիստներն իրենց խաղային առավելությունը երեք անգամ գոլի վերածեցին: Անգլիացիների դարպասը գրավեցին Սերգեյ Ռեբրովը (27-րդ րոպեին, 11 մետրանոց տուգանային հարվածով), Ալեքսանդր Գոլովկոն (62) եւ Անդրեյ Շեւչենկոն (72): «Արսենալից» միակ գոլը խփեց Ստեֆան Հյուգեսը (83): Առաջատարն այս խմբում «Օլիմպիակոսն» է, որը նվազագույն հաշվով առավելության հասավ «Լանսի» նկատմամբ: Միակ գոլը ֆրանսիացիների դարպասը խփեց Վոկոլոսը (53):

Այս տուրից հետո գերմանական «Կայզերսլաուտեռնը» փաստորեն ապահովեց առաջին տեղը **վեցերորդ խմբում**: Նրա գործը հեշտացավ այն բանից հետո, երբ դաշտից 26-րդ րոպեին հեռացվեց մրցակից թիմի «Էյնդհովենի» խաղացող Լոդեւիկսը: Այս խմբի մյուս հանդիպումը ոչ ոքի ավարտվեց: Մեզ ծանոթ ՀԻԿ-ին օգնեց խաղավարտից 6 րոպե առաջ Անտոնիոյի խփած գոլը:

Ավելացնենք, որ Չեմպիոնների լիգայի 5-րդ տուրի հանդիպումները կանցկացվեն նոյեմբերի 25-ին: Իհարկե, հաղթողները կորոշվեն վերջին խաղերում:

Առաջին խումբ

Այախս (Հոլանդիա)-Օլիմպիակոս (Հունաստան)՝ 2-0, Կրոացիա (Խորվաթիա)-Պորտու (Պորտուգալիա)՝ 3-1:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Այախս	4	2	1	1	4-2	7
2. Օլիմպիակոս	4	2	1	1	5-4	7
3. Պորտու	4	1	1	2	7-7	4
4. Կրոացիա	4	1	1	2	3-6	4

Երկրորդ խումբ

Յուվենտուս (Իտալիա)-Ատլետիկ (Իսպանիա)՝ 1-1, Գալաթասարայ (Թուրքիա)-Ռոսենբորգ (Նորվեգիա)՝ 3-0:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Գալաթասարայ	4	2	1	1	7-6	7
2. Ռոսենբորգ	4	1	2	1	5-5	5
3. Յուվենտուս	4	0	4	0	4-4	4
4. Ատլետիկ	4	0	3	1	3-4	3

Երրորդ խումբ

Սպարտակ (Ռուսաստան)-Ինտեր (Իտալիա)՝ 1-1, Շտուրմ (Ավստրիա)-Ռեալ (Իսպանիա)՝ հետաձգ.:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ինտեր	4	2	1	1	4-4	7
2. Սպարտակ	4	2	1	1	6-4	7
3. Ռեալ	3	2	0	1	9-3	6
4. Շտուրմ	3	0	0	3	1-9	0

Չորրորդ խումբ

Բարսելոն (Իսպանիա)-Բավարիա (Գերմանիա)՝ 1-2, Մանչեսթր Յունայթեդ (Անգլիա)-Բրոնդբյու (Դանիա)՝ 5-0:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Մանչեսթր	4	2	2	0	16-7	8
2. Բավարիա	4	2	1	1	6-5	7
3. Բարսելոն	4	1	1	2	6-6	4
4. Բրոնդբյու	4	1	0	3	4-14	3

Հինգերորդ խումբ

Դինամո (Ուկրաինա)-Արսենալ (Անգլիա)՝ 3-1, Պանաթինայկոս (Հունաստան)-Լանս (Ֆրանսիա)՝ 1-0:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պանաթին.	4	2	0	2	4-4	6
2. Դինամո	4	1	2	1	6-5	5
3. Լանս	4	1	2	1	3-3	5
4. Արսենալ	4	1	2	1	5-6	5

Վեցերորդ խումբ

Բենֆիկա (Պորտուգալիա)-ՀԻԿ (Ֆինլանդիա)՝ 2-2, Կայզերսլաուտեռն (Գերմանիա)-ՊՍՎ Էյնդհովեն (Հոլանդիա)՝ 3-1:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Կայզերսլ.	4	3	1	0	6-2	10
2. ՀԻԿ	4	1	2	1	5-4	5
3. Բենֆիկա	4	1	1	2	4-6	4
4. ՊՍՎ Էյնդհովեն	4	1	0	3	5-8	3

Աշխարհի առաջնությունից առաջ

«Մերսեդես սուպեր-9» շարքի վերջին մրցաշարում՝ Փարիզի բաց առաջնությունում անհաջողության մատնվեց օրերս Շտուտգարտում փայլուն հաղթանակ տարած Ռիխարդ Կրայչեկը (Հոլանդիա): Շվեյցարացի Մարկ Ռոսսեի հետ խաղի ժամանակ նա ծնկի լուրջ վնասվածք ստացավ եւ, իհարկե, չի կարող մասնակցել առաջիկայում Հաննովեր քաղաքում կայանալիք աշխարհի առաջնությանը:

Շտուտգարտի մրցաշարի եզրափակչում Կրայչեկի մրցակիցը՝ Եվգենի Կաֆելնիկովը (Ռուսաստան) այստեղ երկրորդ շրջանում պարտության մատնեց շվեդ Մագնուս Նորմանին՝ 3-6, 6-3, 6-4: Հաջորդ փուլ մտան նաեւ աշխարհի առաջին երեք թենիսիստները: Փիթ Սամփրասը (ԱՄՆ) հաղթեց Թոմաս Յոհանսոնին (Շվեդիա)՝ 7-6, 6-1, Մարսելո Ռիոսը (Չիլի)՝ Թոդ Վուդբրիջին (Ավստրալիա)՝ 6-0, 6-4, Պատրիկ Ռաֆթերը (Ավստրալիա)՝ Նիկոլա Էսկյուդեին (Ֆրանսիա)՝ 6-3, 6-1: Ասենք, որ մինչ այդ Էսկյուդեն պայքարից դուրս էր թողել գերմանացի Բորիս Բեքերին:

Շարունակվում է չեխ Պետր Կորդայի անհաջողությունների շղթան: Այս անգամ նա զիջեց երիտասարդ ավստրալացի Մարկ Ֆիլիպուսիսին՝ 6-2, 4-6, 4-6: Նշենք եւս մի քանի արդյունք. շվեդ թենիսիստներ Յոնաս Բյորկմանի եւ Մագնուս Գուստավսոնի հանդիպումն ավարտվեց վերջինիս հաղթանակով: Ջեյսոն Ստոլտենբերգը (Ավստրալիա) հաղթեց Կառլոս Մոյային (Իսպանիա), Կարոլ Կուչերան (Սլովակիա)՝ Ֆաբրիս Սանտորոյին (Ֆրանսիա), Վինսենթ Սփեյդին (ԱՄՆ)՝ Սեդրիկ Պյոլինին (Ֆրանսիա):

Այս մրցումներում չափազանց անհաջող են հանդես գալիս խաղադաշտի տերերը՝ Ֆրանսիայի թենիսիստները:

ՇԱԽՄԱՏ

Անհաջողություն փնջայինում

Հունական Կրետե կղզու Պանորմո քաղաքում անցկացվեց շախմատի աշխարհի առաջնության՝ եվրոպական հինգերորդ խմբի ընտրական մրցաշարը: Խմբի մեջ մտնող ութ երկրների՝ Հարավսլավիայի, Ալբանիայի, Հունաստանի, Կիպրոսի, Մալթայի, Թուրքիայի, Վրաստանի եւ Հայաստանի 72 շախմատիստներ պայքարի մեջ էին մտել աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլին մասնակցելու իրավունք տվող չորս ուղեգրերի համար: Ասենք, որ մասնակիցներից 24-ը միջազգային գրոսմայստերներ էին, 24-ը՝ միջազգային վարպետներ:

Ընտրական մրցումներին մասնակցեցին Հայաստանի 9 շախմատիստներ: Նրանցից երեքը՝ գրոսմայստերներ Ռաֆայել Վահանյանը, Արշակ Մինասյանը եւ Սմբատ Լպուտյանը բոլոր մասնակիցների մեջ ամենաբարձր անհատական գործակիցներն ունեին, եւ կարելի էր հուսալ, որ նրանք հաղթողների թվում կլինեն: Սակայն պայքարն այլ ընթացք ունեցավ: Մեր գրոսմայստերները, օբյեկտիվորեն ավելի ուժեղ լինելով մրցակիցներից, իրենց հնարավորություններից բավականին ցածր հանդես եկան: Հավանաբար, պատճառը համաշխարհային օլիմպիադայից առաջացած հոգնածությունն էր:

Մրցաշարի հաղթող դարձավ կիպրոսցի գրոսմայստեր Վասիլիոս Կոտրոնիասը, որը շվեյցարական մրցակարգով անցկացված մրցաշարի 9 տուրերում 7 միավոր վաստակեց: Նույնքանի արդյունք ցույց տվեց նաեւ միջազգային վարպետ Ալթին Ցելան (Ալբանիա), որը երկրորդ տեղը գրավեց, քանի որ նրա մրցաշարային գործակիցները ցածր էին: Չորս մասնակիցներ 6,5-ական միավորով բաժանեցին 3–6-րդ տեղերը: Լրացուցիչ ցուցանիշներով 3-րդ եւ 4-րդ տեղերը շնորհվեցին հարավսլավացի գրոսմայստերներ Ստեֆան Ջուրիչին եւ Դրագոլյուբ Վելիմիրովիչին:

Վերոնշյալ չորս շախմատիստներն իրավունք ստացան մասնակցելու ԱՄՆ-ի Լաս Վեգաս քաղաքում կայանալիք աշխարհի առաջնության եզրափակիչ մրցումներին:

Հայաստանի ներկայացուցիչներից Պանորմոյում լավագույն արդյունքը ցույց տվեց միջազգային վարպետ Աշոտ Նադանյանը, որը 6 միավոր վաստակեց: Ահա մեր մյուս շախմատիստների արդյունքները. Ռաֆայել Վահանյան, Արշակ Մինասյան՝ 5,5-ական, Սմբատ Լպուտյան, Աշոտ Անաստասյան, Արա Մինասյան, Գաբրիել Սարգսյան՝ 5-ական, Արթուր Չիբուխչյան՝ 4,5, Մելիքսեթ Խաչիյան՝ 4 միավոր:

Մարզասերներին հիշեցնենք, որ, այնուամենայնիվ, աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլում Հայաստանը ներկայացված կլինի: Անհատական բարձր գործակիցների շնորհիվ Լաս Վեգասում հանդես գալու իրավունք ստացել են երեւանցի գրոսմայստերներ Վլադիմիր Հակոբյանը եւ Կարեն Ասրյանը:

Առաջնությունը մոտեցել է ավարտին

Աշխարհի պատանեկան առաջնության մասնակիցները մեկօրյա հանգստից հետո կրկին նստեցին խաղատախտակների առջեւ:

Ցավոք, Իսպանիայում ընթացող մրցումների 9-րդ տուրը հաջող չէր Հայաստանի տղաների համար: Զավեն Անդրեասյանը, որը մինչեւ 10 տարեկանների մրցաշարում մինչ այդ ընթանում էր առաջատարների խմբում, պարտություն կրեց եւ զիջեց դիրքերը: Այժմ նա 6,5 միավոր ունի: Արման Փաշիկյանը (12 տ.) վաստակել է 5,5 միավոր, սակայն 8 հնարավորից: Հաջող չխաղացին նաեւ հաջորդ երեք տարիքային խմբերում հանդես եկող մեր շախմատիստները: Ինը խաղից հետո Տիգրան Պետրոսյանը (14 տ.) ունի 4,5 միավոր, Արամ Խաչատրյանը (16 տ.)՝ 3,5, Գեւորգ Հարությունյանը (18 տ.)՝ 5 միավոր:

Հայաստանի աղջիկներից երկուսը հաղթանակով ավարտեցին 9-րդ տուրի իրենց հանդիպումները: Հաջողության հասան Տաթեւիկ Աբրահամյանը (10 տ.), որն այժմ 6 միավոր ունի, եւ Անի Ավանեսյանը (14 տ.)՝ 4,5 միավոր: Կրկին պարտություն կրեց մինչեւ 18 տարեկան շախմատիստուհիների խմբում հանդես եկող Նոնա Սահակյանը: Նա ընդամենը 3 միավոր է վաստակել:

Առաջնության ավարտին մնացել է երկու տուր:

Կրուգլոյե լճի ափին

Ռուսաստանի այս տարվա առաջնությունն անցկացվեց մերձմոսկովյան «Կրուգլոյե լիճ» հանրահայտ մարզաբազայում: Բանն այն է, որ իրենց սովորական մրցավայրը՝ Մոսկվայի «Օլիմպիական» մարզահամալիրը, մի քանի օրով վարձակալելու համար երկրի մարմնամարզության ֆեդերացիան չէր կարողացել 100 հազար դոլար գումար հայթայթել:

Տղամարդկանց մրցապայքարին չմասնակցեց ուժեղագույն մարմնամարզիկ Ալեքսեյ Նեմովը: Բազմամարտում վստահ հաղթանակ տարավ Ալեքսեյ Բոնդարենկոն: Նա հրաժարվեց առանձին գործիքների վրա հանդես գալուց, եւ նրա բացակայության պայմաններում փայլեց Նիկոլայ Կրյուկովը: Նա հաղթեց հենացատկում, պտտաձողի եւ ազատ վարժություններում: Մյուս երեք ոսկե մեդալները բաժին հասան Մաքսիմ Ալյոշինին (նժույգաքափեր), Անատոլի Կուրովին (զուգափայտեր) եւ Իգոր Իվանովին (օղակներ):

Կանանց առաջնությունում մրցակցությունից դուրս էր հանրահայտ Սվետլանա Խորկինան: Բելգորոդցի գեղեցկուհին բազմամարտում ոչ մի հույս չթողեց իր մրցակցուհիներին: Թեթեւ վնասվածքի պատճառով նա եւս առանձին գործիքների մրցումներին չմասնակցեց: Այստեղ հաղթեցին Ելենա Զամոլոդչիկովան (հենացատկ եւ ազատ վարժություններ), Յուլիա Կոռոստիլյովան (զուգափայտեր) եւ Աննա Կոզլովան (հավասարակշռության գերան):

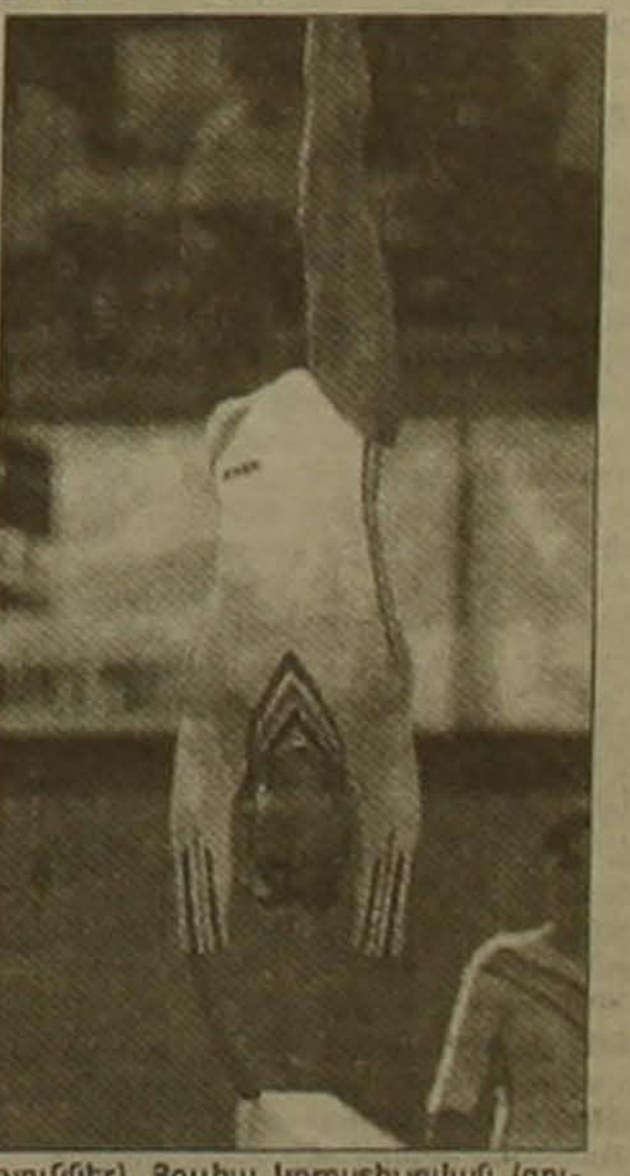

ԳՈՒՅԺ

Վահան Թերզյան-Կիպրոսի ամենահայտնի ավտոռալիստը

Նիկոսիայից մեր հատուկ թղթակից Ջորջ Տեր-Բարթողը տեղեկացնում է, որ շաբաթ օրը ավտովթարից մահացել է Կիպրոսի ամենահայտնի ավտոռալիստ Վահան Թերզյանը: Վթարը պատահել է ոչ թե մրցման պահին, այլ Կիպրոսի Լիմասոլ քաղաքից դեպի Պաֆոս նավահանգիստ գնալիս, Աֆրոդիտեի ծննդավայրը համարվող ժայռաքարի մոտ: Ավտոմեքենան ճանապարհից գահավիժել է 100 մետր եւ մխրճվել ծովի մեջ:

Վահան Թերզյանը, 45 տարեկան, 20 տարեկանից զբաղվում էր ավտոռալիով: 5 անգամ եղել է Կիպրոսի չեմպիոն: Կանոնավոր մասնակցում էր Կիպրոսում եւ տարածաշրջանում բոլոր կարեւոր մրցումներին: Շատ սիրված էր հայ եւ հույն մարզասերների կողմից: Նրա մասնակցությամբ կայացած բարեգործական բոլոր միջոցառումները մեծ հաջողություն էին գտնում:

Ցավակցություններ կիպրահայ համայնքին եւ Կիպրոսի խորհրդարանում հայ համայնքի ներկայացուցիչ Պետրոս Գալայճյանին, որի քրոջորդին էր հանգուցյալ մարզիկը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքով

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Նոյեմբերի 10-ին ԼՂՀ հիմնախնդրում որոշակի պարզեցումներ կլինեն

Սկիզբը էջ 1

– Պրն Օսկանյան, թեեւ ԶԼՄ-ներով արտգործնախարարությունը հերքեց այն լուրը, որ Հայաստանը պատրաստ է կամուրջ կառուցել Իսրայելի եւ Իրանի միջեւ, բայց Հայաստանում եւ Վրաստանում Իսրայելի դեսպանության առաջին քարտուղարն այնուամենայնիվ հաստատել է, որ դուք նման հայտարարությամբ հանդես եք եկել:

– Կամուրջ լինելն ընդհանրապես այս տարածաշրջանում այլ խնդիր է, մեկ այլ խնդիր է կոնկրետ առաջարկություն ներկայացնելը՝ միջնորդել Իրանի եւ Իսրայելի միջեւ հարաբերությունների լավացմանը: Միանշանակ ասում եմ, որ ես նման առաջարկություն չեմ արել: Թղթակիցների հետ հանդիպման ժամանակ ինձ հարց է տրվել, որ ելնելով Հայաստանի եւ Իրանի լավ հարաբերություններից, արդյոք Հայաստանը պատրաստ կլինի՞ Իրանի եւ Իսրայելի միջեւ հարաբերությունների լավացմանը միջնորդի դեր խաղալ: Պատասխանել եմ, որ եթե մեզ առաջարկեն նման դերով հանդես գալու, ապա Հայաստանը կընդառաջի: Իսկ ինչ վերաբերում է կամրջի գաղափարին, դա արդեն ոչ թե թղթակիցների հետ հանդիպման ժամանակ էր, այլ Իսրայելում, Պաղեստինում եւ այլ երկրներում հանդիպման ժամանակ այս սկզբունքը մեր արտաքին հարաբերությունների հայեցակարգի կարեւորագույն մասն է կազմում: Հայաստանն իր տարածաշրջանային քաղաքականության մեջ հենվում է այն գաղափարի վրա, որ ոչ թե հանդես է գալիս որպես մի երկիր, որտեղ բախվելու են տարբեր ու մեր տարբեր երկրների հակասություններ, ինչպես Ադրբեջանում է արվում, օրինակ ՆԱՏՕ-ի եւ Ռուսաստանի անվտանգության հարցերը Ադրբեջանում բախվում են, այլ ինչպես մեզ մոտ համատեղվում են եւ այս հայեցակարգը մեր արտաքին քաղաքականության հիմքն է: Բոլոր խնդիրներում, կոնկրետ մեր տարածաշրջանում, Հայաստանը պատրաստ է լինել կամրջի դերում, ինչը կնպաստի ոչ թե տարածաշրջանի բեւեռացմանը, այլ կստեղծի համագործակցության բարենպաստ պայմաններ: Իսրայելի առաջին քարտուղարի նշումը Հայաստանը որպես կամուրջ, հիմնականում բխում է այս ընդհանուր կոնցեպցիայից եւ ոչ թե կոնկրետ Իրանի եւ Իսրայելի միջեւ հարաբերությունների լավացման միջնորդական դերից:

– Մերձավոր եւ Միջին Արեւելքի ռազմաքաղաքական ներկայիս լարված իրավիճակում ինչով եք արժեւորում ձեր այցելությունը Իսրայել:

– Ես չեմ ուզում հարցը դիտել Միջին Արեւելքի ենթատեքստում, այլ գնահատական տալ Կովկասի իրավիճակի ենթատեքստում: Հանդիպումը բավականին դրական էր: Ներկայացվեցին մեր տարածաշրջանի ստեղծված իրավիճակը, ԼՂՀ-ի բանակցային գործընթացը եւ մեզ ներկայացվեց իսրայելա-պաղեստինյան բանակցությունների գործընթացը: Մտքերի փոխանակությունը կառուցողական էր տարածաշրջաններում երկկողմ գործընթացներ առավել պատկերացնելու առումով: Քննարկվել են Իսրայել-Թուրքիա գործընկերությունը հետագայում Ադրբեջանի միացման խնդիրները: Հայաստանն արտահայտել է մտահոգություն ընդգծել, որ նման ալյանսների ստեղծումը ապակայունացման գործոն է տարածաշրջանում: Այս խնդիրների քննարկումները օգտակար են եւ կոնկրետ իմ հանդիպումները Պաղեստինի եւ Իսրայելի իշխանությունների հետ բավականին դրական էին:

Անդրադառնալով ԼՂՀ-ի ոչ կոնվենցիոնալ լուծմանը, պրն Օսկանյանը նկատեց, որ այն պետք է ծնվի բանակցությունների արդյունքում եւ եթե դրա լրիվ բովանդակությունն ու ուրվագծերը Հայաստանը ներկայացնի, ապա ինքնին նախապայման կլինի բանակցությունների վերսկսման համար: Միեւնույն ժամանակ հավելեց, որ Հայաստանը չի ուզում դա անել եւ թողնում է համանախագահողներին, որոնք կկարողանան ոչ կոնվենցիոնալ կարգավիճակի սկզբունքի հիման վրա ներկայացնել այնպիսի փաստաթուղթ, որտեղ չեն լինի նախապայմաններ եւ, որը ընդունելի կլինի բոլոր կողմերի համար որպես բանակցության հիմք: Ըստ Օսկանյանի, շեշտը պետք է դնել այս գաղափարի վրա, այլ ոչ թե պարզաբանել, թե ոչ կոնվենցիոնալ լուծումն ինչ է նշանակում:

Օսկանյանն նկատեց, թե կարծիք կա, որ Եվրախորհրդին Հայաստանի անդամակցության միակ խոչընդոտը ԼՂՀ-ի հիմնախնդիրն է, հավելելով, որ թեպետ հարցը չի դիտվում ԼՂՀ-ի հիմնախնդրի վերջնական լուծում, այլ արձանագրվում է, որ այս խնդրում առնվազն պետք է տեղաշարժեր գրանցվեն, արձանագրելով որ բանակցությունների վերսկսումն արդեն իսկ համարվում է որոշակի տեղաշարժ եւ մեծապես կնպաստի անդամակցությանը: Նոյեմբերի 10-ին համանախագահողների գրավոր առաջարկների ներկայացումից հետո, որոշակի պարզեցում կլինի, եւ Օսկանյանը համոզված է, որ առաջարկը կլինի փաթեթային, չի պարունակի որեւէ նախապայման, այլ իրոք կլինեն նոր մոտեցումներ:

Դատարանում ցուցմունքներ տվեցին ՆԳ եւ ԱԱ աշխատակիցները

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Էջմիածնի ժողդատարանը շարունակում է ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության զինվորական հակահետախուզության երկու աշխատակիցների դեմ հարուցված քրեական գործի լսումը: Ամբաստանյալներ Ս. Համբարձումովը եւ Է. Ամիրջանյանը մեղադրվում են կեղծ զինգրքույկներ ունեցող անձանց հարազատներից կաշառք վերցնելու մեջ:

Նոյեմբերի 5-ին դատարանում ցուցմունք տվեցին ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության 3-րդ գլխավոր վարչության, 3-րդ բաժնի, 2-րդ ծառայության աշխատակիցներ Իշխան Սարգսյանը եւ Քաջիկ Հովակիմյանը:

Վկայության ժամանակ Ի. Սարգսյանը նշեց, որ իրեն հանձնարարվել է ճշտել Լ. Հովհաննիսյանի բանակում ծառայած լինելու փաստը: Անհրաժեշտ ստուգումներից հետո, երբ հաստատվել է, որ նա իրոք չի ծառայել, Ի. Սարգսյանը եւ Համբարձումովն այդ մասին տեղեկացրել են Էջմիածնի նախկին զինկոմ Ալավերդովին: Նույն օրը վերջինս կանչել է մոտ վեց հոգու վերցրել է նրանց կեղծ զինգրքույկները: Ըստ վկայի ցուցմունքների, դրանք հանձնվել են իրեն եւ Համբարձումովին: Ի. Սարգսյանն այնուհետեւ հղանցիկ անդրադարձավ «Արթուր» օպերատիվ գործին, որի մեջ նշված է բանակում չծառայած եւ կեղծ զինգրքույկներ ունեցող 12 անձանց անունները:

Վկան տեղեկացրեց, որ նպատակահարմար չի համարում օպերատիվ գործի հետ կապված առավել մանրամասն տեղեկություններ դատարանին ներկայացնելը:

Ամբաստանյալ Ս. Համբարձումովի փաստաբան Ռ. Ռշտունին միջնորդեց օպերատիվ գործի վերաբերյալ հարցաքննությունը շարունակել դռնփակ դատական նիստում:

Ժողդատավոր Հ. Սարգսյանը մերժեց միջնորդությունը:

Փաստաբանի մեկ այլ միջնորդության առթիվ՝ պահանջել այդ գործը, դատավորը նշեց, որ դատարանն արդեն գրավոր դիմել է այդ կապակցությամբ:

Դատարանում հարցաքննվող վկա Քաջիկ Հովակիմյանն իր ցուցմունքներում նշեց, որ Է. Ամիրջանյանի ձերբակալման մասին իմացել է պետից՝ Ս. Համբարձումովից: Հետագայում կաշառք վերցնելու մասին տեղեկացել է Ամիրջանյանի հարազատներից: Վկան իր ցուցմունքներում նշեց նաեւ, որ Ամիրջանյանը կաշառք կարող էր վերցնել միայն պետի՝ Ս. Համբարձումովի գիտությամբ:

Դատական նիստում միջնորդություն արվեց, որպես վկա հարցաքննության կանչել օպերատիվ գործը վարող, նույն ծառայության աշխատակից Ս. Մանանդյանին, ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության 3-րդ գլխավոր վարչության նախկին պետ Ռ. Սիմոնյանին եւ այլ վկաների:

Դատաքննության ընթացքում նշվեց նաեւ, որ դատական հարցաքննության կանչված երկու վկաները ձերբակալված են, իսկ Էջմիածնի նախկին զինկոմ Ալավերդովը գտնվում է հանրապետությունից դուրս:

Դատական նիստը կշարունակվի նոյեմբերի 6-ին:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ելցինը չի կարող եւ չի էլ ուզում իր թեկնածությունն առաջադրել 2000 թ.

ՄՈՍԿՎԱ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ռուսաստանի Սահմանադրական դատարանը որոշել է, որ Բորիս Ելցինի ընթացիկ նախագահական ժամկետը երկրորդն է, եւ այդ հարցում «անորոշության բացակայության» հետեւանքով դադարեցրել է գործի վարույթը: Ինչպես հայտարարվեց այսօր, Սահմանադրական դատարանի անդամների կարծիքով, ՌԴ սահմանադրության 81 հոդվածին եւ ՌԴ Սահմանադրության «եզրափակիչ եւ անցումային դրույթների» 2-րդ բաժնի 3-րդ կետին համապատասխան Ռուսաստանի Դաշնության նախագահը մինչեւ 1996 թվականի ընտրությունները իրականացրել էր իր լիազորությունների առաջին ժամկետը եւ 1996 թվականին ընտրվել էր անընդմեջ երկրորդ ժամկետով: Սահմանադրական դատարանի որոշումը վերջնական է եւ ենթակա չէ գանգատարկման: Այսպիսով, իրավաբանորեն վավերացված է, որ Բորիս Ելցինը չի կարող քվեարկվել 2000 թվականի ընտրություններում: Սահմանադրական դատարանի այսօրվա որոշումը ըստ էության ոչինչ չի փոխում, քանի որ Բորիս Ելցինն արդեն քանիցս հայտարարել է, որ չի առաջադրելու իր թեկնածությունը 2000 թվականին:

Հեյդար Ալիեւի որդին հավակնում է զբաղեցնելու հոր աթոռը

ԲԱՔՈՒ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ենի Ադրբեջան» կուսակցությունից խորհրդարանի պատգամավոր Արանը BBC ռադիոկայանին տված հարցազրույցում չի ժխտել այն բանի հնարավորությունը, որ նախագահի որդին՝ Ի. Ալիեւը, կդառնա «Ենի Ադրբեջան» կուսակցության նախագահը:

Նախագահական ընտրություններից մի քանի օր առաջ Հ. Ալիեւը հարցազրույցներից մեկի ժամանակ հայտարարել էր, որ այն լուրերը, թե ինքը որդուն պատրաստում է որպես իր քաղաքական ժառանգորդ, տարածում են իր թշնամիները: Սակայն ընտրություններից հետո Հ. Ալիեւը բացահայտորեն հայտարարեց իշխանության իր հավակնությունները: Նա ակնարկեց նաեւ նոր սերնդից իր թիմի կազմավորման մասին: Նրա խոսքերով, իրեն դուր չի գալիս պետության ներկայիս ղեկավարի թիմը, որը կազմված է կոմունիստական նոմենկլատուրայի ներկայացուցիչներից: Կարելի է ենթադրել, որ իշխանության վերին շերտերի ծախվածության վերաբերյալ բոլոր հայտարարությունները հետալիեւյան դարաշրջանին նախապատրաստվելու նշաններ են: Պետության ղեկավարը, որպեսզի համաշխարհային հասարակայնության ուշադրությունը շեղի նախագահական ընտրությունների արդյունքներից, փորձում է օրակարգ մտցնել նոր խնդիրներ: Կարելի է նաեւ ենթադրել, որ ընտրություններից անմիջապես հետո քաղաքական ասպարեզում Ի. Ալիեւի հայտնվելը պետության ղեկավարի քաղաքական տաղանդի դրսեւորում է: Շատ հնարավոր է, որ մոտ ապագայում Ադրբեջանի նախագահի վրա լուրջ ճնշում կգործադրվի, ինչը կսահմանափակի նրա հնարավորությունները:

USIS

Fulbright Scholar Program

Applications are now being accepted for the 1999/2000 Fulbright Scholar Program. Candidates must possess a Doctoral Degree (or equivalent professional training and experience) and English proficiency sufficient to conduct research or to lecture in the United States.

Candidates will be considered in the following fields:

1. Political Science, Economics, Social Science, International Relations, Journalism and Law
2. American Studies (History, Literature, Society or Culture of the United States)

Application forms may be obtained from the USIS office at the U. S. Embassy, Marshal Bagramian 18, or at the IREX office at the Union of Armenian Architects, Marshal Bagramian 17, 3rd floor.

For further information or to submit applications, please contact the USIS office at 52-16-11, 52-70-07 or IREX at 56-37-81.

Application deadline is December 23, 1998

ԴԵՊՐԵՍԻԱՅԻ ԲՈՒԺՈՒՄ

– եթե Ձեզ կամ Ձեր հարազատին համակել է անբացատրելի վախ, տագնապ, երկարատեւ տխրություն,
– եթե առօրյա կյանքը շարունակ թվում է անգույն, գորշ ու անհետաքրքիր,
– եթե ունեք ընդհանուր թուլություն, անհասկանալի ցավեր եւ անախորժ զգացումներ մարմնի տարբեր հատվածներում,
– եթե ի հայտ են եկել վաղաժամ կլիմաքսի երեւույթներ...

Պետք է անհապաղ դիմել Երեւանի թիվ 8 բուժմիավորում, պոլիկլինիկա (Զեյթուն), նեւրոզների կաբինետ (1-ին հարկ, թիվ 7)

երկուշաբթի եւ շաբաթ օրերին, ժամը 9:00-15:00 Հեռ. 23-11-25, 28-40-93, 28-72-60

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

17.00 Հայլուր
17.20 3-րդ ալիք
18.00 Հեռուստասերիալ «Դալլաս»
19.00 Մայրաքաղաք
20.00 Հայլուր
20.30 1 լուր
20.45 Հեռուստակատալոգ
20.50 Պոպ երաժշտության համերգ
21.00 3-րդ ալիք
24.00 Հայլուր

ՆՈՐՔ

19.00 Լուրեր
19.10 Մուլտֆիլմ
19.25 ԱՐՏ-13. Հին երգեր
19.55 Միասին («Միր»)
20.40 Անտառի հեքիաթը
21.00 Լուրեր

21.25 Աստղերը հուշում են
21.30 Ներշնչանք (գեղանկարիչ Արմեն Գեւորգյան)
21.55 Սիրեցեք զմիմյանս
22.00 ԱՐՏ-13. Ծանոթ-անծանոթը
22.30 «02» լրատու
23.00 Լուրեր
23.15 Էկրանին դրամա է. գեղ.ֆիլմ «Հարեմ» (2-րդ մաս)

19.05 Մամուլի սուրհանդակ
19.15 Գ/ֆ «Ուրացողը»
(19.30, 21.30 Սուրհանդակ)
22.00 Մամուլի սուրհանդակ
22.15 Նորից «ԱՐ»-ի եթերում. ԱՎԵՍՏԱ տնտեսաքաղաքական ծրագիր
22.35 Երեք խնձոր
22.55 «Հավատա ինքդ քեզ»
23.30 Սուրհանդակ
00.00 Արթուր Էլբակյանի հեղինակային «Ուրբաթ գիշեր բոլորովին քուն չունեմ» ծրագիրը. Հանդիպում «Հայ-Արտ» ակումբ: Գեղ.ֆիլմ. Էրոտիկ ֆիլմ (վերջում Սուրհանդակ)

7.00 Բարի լույս
10.00, 16.00, 19.00, 00.45 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
11.30-16.00 Բիզնես TV
16.15 Ֆիլմ-հեքիաթ «Կրակը, ջուրը եւ պղնձե խողովակները»
17.55 «Դաժան հրեշտակը»
19.15 Չեմպիոնշոու
19.45 Նվագիր, հարմոն սիրելի
20.15 Առողջություն
20.45 «Հրաշքների դաշտ»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.45 Դետեկտիվ «Սպանություն փոխերեցի տանը»
01.15 Գ/ֆ «Աստվածուհու ցասումը»

ՌՏՌ

8.00 Բարի լույս, Ռուսաստան
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.30 Բարի լույս, Ռուսաստան
10.55 Ապրանքներ փոստով
11.00 «Սանտա Բարբարա»
11.45 Երաժշտություն, երաժշտություն...
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.00 Լուրեր
12.30 Սերիալ «Կոմսուհին դը Մոնսորո»
13.20 Գ/ֆ «[illegible]» (Ռուսաստան-Ֆրանսիա)
14.30 «Մայրինա ռոզա»
14.45 Հազար ու մեկ օր

6 Նոյեմբեր

15.35 Սերիալ «Դինաստիա-2. Քոլբի ընտանիքը»
16.20 Հեռուստասերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.15 Մուլտծրագիր
17.30 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
18.55 Գ/ֆ «Վառվիր, վառվիր, իմ աստղ»
20.30 Հերթապահ բաժանմունք
20.40 Վավերագրական էկրան «Մի իրադարձության պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.45 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.40 Կինոյի ժամ. Գ/ֆ «Շան սիրտը» (1-ին, 2-րդ սերիաներ)
01.30 Հերթապահ բաժանմունք

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) * տեղեկագրքերով * մագնիսական սկավառակներով * INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դաշն 69149. Պատվեր 941 Տպաքանակը 4000 Ստորագրված է տպագրության 4. 11. 1998 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@